MARS *et* HISTORIA

25 JAAR
MARS et HISTORIA
1966 - 20 augustus - 1991

25e Jaargang nummer 1 - januari/februari 1991

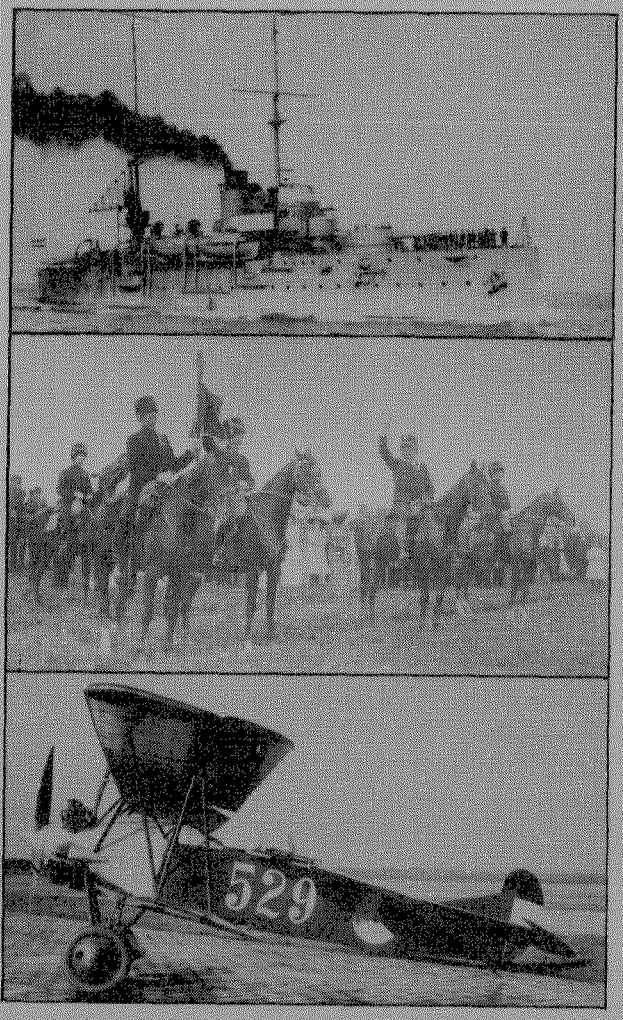

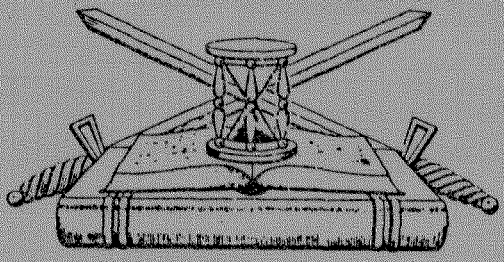

ORGAAN
van de Nederlandse Vereniging ter beoefening van de Militaire Historie. Opgericht 20 augustus 1966. Verschijnt 6 x per jaar.

Beschermheer: Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR:
Voorzitter: H. Muller, **Vice-Voorzitter:** F.J. van Lier, **1e Secretaris:** mevr. P.H.Th. Dumon, **Penningmeester:** drs. J.A. Bom, **2e Secretaris:** E.W. van Popta, **Leden:** jhr.mr. D.J.H.N. den Beer Poortugael, J. van den Berg, B.C. Cats, J.A.H. Engelman, H.F. Fabri, mr. C.J.H. Kramers, C.N. Nicolas.

ADRESSEN DAGELIJKS BESTUUR:
Voorzitter: Willem III-laan 14, 4835 LB Breda, tel.: 076-653239. **Vice-voorzitter:** Herenstraat 9, 4116 BK Buren. **Secretaris:** Aart van der Leeuwlaan 56, 2624 LD Delft, tel.: 015-567564. **Penningmeester:** Storm van 's-Gravesandeweg 23, 2242 JB Wassenaar, tel.: 01751-18624. De contributie bedraagt per jaar min. ***f* 35,00**, te storten op rek.nr. **65.82.12.125** van de Nederlandsche Middenstandsbank te Wassenaar, t.n.v. de Nederlandse Vereniging van Militaire Historie of op giro **29 40 790** van de N.V.M.H. te Wassenaar.

SAMENSTELLING REDAKTIECOMMISSIE:
J. van den Berg, H.F. Fabri, E.W. van Popta.
Redaktie-adres: Cronestein 85, 2804 EL Gouda.
Ledenadministratie: Mevr. P.H.Th. Dumon, Aart van der Leeuwlaan 56, 2624 LD Delft, tel.: 015-567564.

AFDELINGSCORRESPONDENTEN:

(1) 'KRIJGSGESCHIEDENIS, KORPSGESCHIEDENIS KL' vóór 1813 olv drs. J.P.C.M. van Hoof, Abrikozenstraat 224, 2564 VZ 's-Gravenhage 070-3251955
drs. R.P. de Graaf, Poortjesgoed 14, 3901 LC Veenendaal 08385-27780

(2) 'TRADITIES EN CEREMONIEEL' olv P. van der Burg, Hoofdstraat 94, 3972 LC Driebergen 03438-17588

(3) 'UNIFORMKUNDE' olv F.A.Th. Smits jr., Wilgendreef 289, 2272 ET Voorburg 070-3873961
M. Talens, Salomonszegel 115, 7322 ET Apeldoorn 055-661706

(4) 'RIDDERORDEN EN ONDERSCHEIDINGEN' olv H.G. Meyer, Vollenbergstraat 6, 5801 RP Venray 04780-82992
B.W. Wagenaar, Händelstraat 18, 1901 VA Castricum 02518-53084

(5) 'MILITAIRE EMBLEMEN' olv B.C. Cats, Claudiagaarde 72, 1403 JR Bussum 02159-13563
C. van Ekeris, Anslostraat 183, 2533 KD 's-Gravenhage 070-3886566

(6) 'WAPENS EN MUNITIE' olv J. Lenselink, Oxfordlaan 49, 2314 EB Leiden 071-894012

(7) 'MILITAIRE MUZIEK' olv mr. R.A. Schimmel, De Mildestraat 57, 2596 SW 's-Gravenhage 070-3246568

(8) 'OVERZEESE VERSTERKINGSWERKEN MET NEDERLANDSE HISTORIE' olv. A.F. Lancker, Weidemolen 56, 1703 TB Heerhugowaard 02207-43171

(9) 'MARITIEME GESCHIEDENIS' olv M.K. Zaagman, Ds. Van den Boschlaan 225, 2286 PH Rijswijk (ZH) 070-3946539

(10) 'NAPOLEONTICA' olv Joh. Schaede, Wouwermanstraat 31III, 1071 LW Amsterdam 020-6624311

(11) 'TWEEDE WERELDOORLOG' olv E.H. Brongers, Rhodestraat 20, 6363 AZ Wijnandsrade (gem. Nuth) 045-242962

(12) 'MILITAIRE EN CIVIELE MINIATUURFIGUREN' olv D.E.J. Stoot, De Wouden 87, 9405 HC Assen

(13) 'VAANDELS EN STANDAARDEN' olv Kl. Sierksma, 'Nij Midgaard', Woelwijk 1, 9255 KE Tytsjerk 05118-2524

(14) 'EERSTE WERELDOORLOG' olv dr. F. Snapper, Burg. Patlijnlaan 136, 2585 BM 's-Gravenhage

(15) 'KONINKLIJKE MARINE' olv B.E. Stuit, Middelzand 2711, 1788 CM Den Helder 02230-44649

(16) 'MILITAIRE GENEALOGIE' olv G. van Zuijdam, Dennenlaan 12, 7313 AM Apeldoorn 055-553839

(17) 'MILITAIRE FOLKLORE' olv F.W. van Steen, Lion Cachetstraat 2, 3851 ZE Ermelo 03417-51983

(18) 'MILITAIRE VOERTUIGEN EN TANKS' olv M.C. van der Hoog, Surinamestraat 40, 2585 GK 's-Gravenhage 070-3634391
J. Bloemendaal, Scheldelaan 10, 2105 XG Heemstede 023-291324
W. den Dunnen, Eekhoornrade 50, 2544 VB 's-Gravenhage 070-3679631

(19) 'KONINKLIJKE LUCHTMACHT' olv J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL Gouda 01820-34283
Dr. P.C. Boer, Waterklaver 2, 2804 PN Gouda 01820-35332

(20) 'KNIL' olv C.A. Heshusius, Van Alkemadelaan 350, flat 316, 2597 AS 's-Gravenhage 070-3248495

(21) 'MILITAIRE BIBLIOGRAFIE TIJDSCHRIFTEN' olv drs. M.J. Lohnstein, Vondellaan 15, 6881 MC Velp 085-615484

(22) 'MILITAIRE GEDENKTEKENS EN MONUMENTEN' olv drs. J.A. Bom, Storm van 's-Gravesandeweg 23, 2242 JB Wassenaar 01751-18624
J. Albarda, Lindenheuvel 12A, 1217 JX Hilversum 035-46815

(23) 'KORPS MARINIERS' olv drs. J. Nuis, Graaf Willem de Oudelaan 187, 1412 AS Naarden 02159-46037

Reeds verschenen nummers kunt U, zolang de voorraad strekt bestellen bij J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL Gouda, tel.: 01820-34283.
Losse nummers (inclusief portokosten) *f* 6,75, over te maken aan de penningmeester. Lustrumnummers (5/81 en 5/86) *f* 12,50 (inclusief portokosten). Themanummer 40/45 (3/90) *f* 10,- (inclusief portokosten).
Enveloppen 'Nederlandse schilders van militaire taferelen' *f* 6,- per stuk (inclusief portokosten) overmaken op postgiro 3141628 t.n.v. H. Muller te Breda.
Verkrijgbaar zijn de nrs. 2 (W.C. Staring), 3 (J.W. van Oorschot), 4 (A.M. Luyt) en 5 (H.M. Krabbé).

MARS *et* HISTORIA

De 'NEDERLANDSE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE MILITAIRE HISTORIE', opgericht op 20 augustus 1966 en erkend bij K.B. no. 50 van 14 juni 1968, is er voor allen, die zich verdiepen in de studie van geschiedenis, ceremoniëel, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen van militaire en semi-militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzeese Rijksdelen.

INHOUD

F.J. van Lier: Militariade
Drs. A.P. Witlox: Bakker G, een naam in metaal gegrift
C.D. Brown: Paul Louis Courier, antiheld onder Napoleon
IJ. van Wijngaarden: 175 jaar Militaire Willems-Orde
B.C. Cats: Het Embleem van het Korps Mariniers (2)
L. Schuitemaker: Een Engelse oorlogs-spoorlijn in Noord-Limburg
Bestuursmededelingen:
Notulen jaarvergadering 10 november 1990; Jaarrede van de voorzitter, gehouden op de Algemene Ledenvergadering van 10 november 1990; Verslag Najaars-excursie op zaterdag 24 november 1990 naar Brussel; 1ste opgave aanvulling en wijziging op de ledenlijst van november 1990; Filmdag Mars et Historia; Jaarprogramma; Excursie naar Hoek van Holland
Boekbesprekingen

13 april a.s.

FILMDAG
Militaire Luchtvaart Museum
Soesterberg

25 mei a.s.

VOORJAARSEXCURSIE
HOEK VAN HOLLAND

Vanwege de onzekerheid of de filmdag en de voorjaarsexcursie wel konden doorgaan, heeft de verschijning van dit nummer vertraging opgelopen. De redaktie biedt hiervoor haar excuses aan.

Militariade

Een onregelmatig verschijnende rubriek met wetenswaardigheden over onze interessegebieden, met U en voor U verzameld door F.J. van Lier, Herenstraat 9, 4116 BK BUREN (Gld).

1. Mede dank zij Uw hulp hebben we weer een bonte collectie informatie voor U kunnen vergaren. We hopen dat U er Uw voordeel mee kunt doen.

2. *Belgische uniformen* (informatie verkregen van Mr. C.J.M. Kramers):
Sinds 1986 krijgen Belgische dienstplichtigen bij landmacht en luchtmacht geen uniformen meer uitgereikt. Zij doen dienst in de groene gevechtskleding en dragen baretten, die nu in meer kleuren zijn uitgevoerd dan voorheen. Alleen beroepspersoneel, langverbanders, musici en militaire politiemannen bezitten een dagelijks tenue. Voor de Brusselse paleiswacht, die telkens door verschillende eenheden wordt betrokken, zijn er vierhonderd uniformen beschikbaar, die telkens van rangonderscheidingstekenen worden voorzien. Deze worden voor elke wachtperiode aangebracht. Dit geldt ook voor de reserve-officieren van de paleiswacht. Terwijl hun beroepscollega's als steeds hun sterren op gekleurde patten op de kraag van hun dagelijkse tenue dragen hebben wachtofficieren op de kraag een gouden B en op de schouder een gekleurde band met daarop hun sterren. Dienstplichtige van de zeemacht zijn met gewone marine-uniformen uitgerust.

3. *Militaire historie stad Groningen* (informatie verkregen van Kl. Sierksma, die voor geïnteresseerden fotocopieën kan laten maken): In het blad Toal en Taiken (Tiedschrift veur Grunneger Kultuur) afl. 3, 8ste jrg. (=mei 1990) een opmerkelijke (7 pgs.) studie 'Mit duvels geweld' over de militaire historie (1873-1988) van de Stad Groningen (12de Regiment), Marechausseebrigade, begrafenis Overste Thomson - 1914 -, zoeaaf J.S. Crone, 1500 geïnterneerde Engelsen - 1914/18 -, Duitse bezetters, Nationale Reserve 1988) alles met illustraties, in stad-groninger dialekt. Voorts: 'Friezen op veldtocht voor Napoleon', 1 pagina (geïllustreerd) in de Leeuwarder Courant 1990, 1 september (zaterdagse bijlage), met aan de hand van 15 originele brieven, onderweg geschreven, een verslag van de 'veldtocht' tussen november 1812 en september 1813. De brieven zijn eigendom van Kl. Sierksma (Tytsjerk), die aldus de belevenissen van zijn betovergrootvader en enkele vrienden kon volgen, vanaf Tytsjerk (!) via België - Frankrijk - Duitsland tot in Maagdenburg. Daar deserteerde hij uit het ziekenhuis, dook onder bij 'Poolse boeremenschen' en kwam lopende weer thuis. Het Kon. Ned. Leger- en Wapenmuseum (Delft) reconstrueerde in tekening het door Wibe Sytses Sierksma beschreven uniform.

4. *Verzamelnieuws postzegels en onderscheidingen* (informatie verkregen van W.M.H. van der Flier, vanuit Engeland): Interessant nieuws voor medaille- en postzegelverzamelaars. The Post Office heeft een serie van vijf zegels uitgegeven waarop militaire medailles zijn afgebeeld, t.w.:
   - het Victoria Cross;
   - het Distinguished Service Cross en de Distinguished Medal;
   - het Military Cross en de Military Medal;
   - het Distinguished Flying Cross en de Distinguished Medal;
   - het George Cross.

   Het zijn alle zegels van 20 pence, door de laatste tariefsverhoging op 17/9 echter al weer te weinig voor een gewone brief, maar dat terzijde. Bovendien zijn van deze zegels ook zogenaamde maximumkaarten uitgegeven, waarvan een op de bijgeplaatste afbeelding.

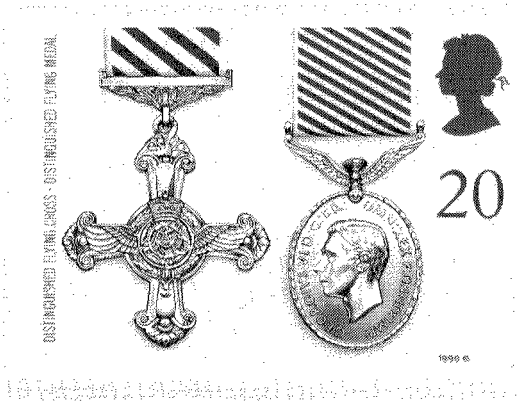

Ik vind het één van de mooiste series recentelijk uitgegeven. Trouwens de Britse posterijen mogen wat hun postzegeluitgaven betreft gezien worden. En dat zeg ik niet, omdat ik door mijn verblijf hier al beïnvloed zou zijn!

5. *Boekbespreking 1.*
Betreft '20 passen heen, 20 passen terug' door Ton Schreutelkamp. Uitgeverij Wildeboer, ISBN 9070661446.
Dit boek beschrijft in romanvorm de herinnering aan mobilisatie en meidagen 1940 van een eenvoudig luchtdoelartillerist. Als zodanig is het een document humain, hier en daar vlot geschreven; soms zo simpel, dat men de neiging heeft er snel wat van over te slaan. Het probleem met dit boek zit in het gegeven dat het pas lang na de 2e wereldoorlog is geschreven en daardoor de gebeurtenissen van 1938-1940 beschrijft met de kennis anno tachtiger jaren. Het zou er beslist anders uit hebben gezien als het in de periode 1938-1940 was geschreven!
Toch een gezellig geschreven boek, dat op zijn eigen manier bijdraagt aan de beschrijving van het gebeurde in mobilisatie en oorlogstijd. Goed voor een avondje ontspanning.

6. *Boekbespreking 2.*
Betreft 'Hun naam leeft voort . . . !' door W.A. Brug. Uitgeverij Repro Holland b.v., Alphen aan de Rijn. ISBN 906471 2271.
'n Buitengewoon interessant naslagwerk, waaraan door alle Nederlandse gemeenten is meegewerkt door het opzenden van gegevens, die betrekking hebben op personen en gebeurtenissen, die in verband staan met de tweede wereldoorlog en waarnaar straten en pleinen zijn genoemd. Het boek geeft in alfabetisch-lexicografische volgorde de namen der straten/pleinen voorzien van een beknopte toelichting en besloten met het noemen van de na(a)m(en) van steden of dorpen, waar de betreffende straatnaam is te vinden. Goede illustraties vervolmaken dit bijzonder waardevolle boek voor alle WO II-geïnteresseerden.

7. *Ereteken voor Orde en Vrede* (informatie afkomstig van Th.M. Broer.).
In de Staatscourant is op 1 november 1990 ket K.B. van 12 oktober 1990 gepubliceerd met betrekking tot de wijziging en hernieuwde vaststelling van het Ereteken voor Orde en Vrede. Nieuw daarin o.a. artikel 2 lid 3, waarin het volgende is bepaald:
'De gespen geven een der jaartallen 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950 en 1951 aan. Zij worden gedragen op het lint, in volgorde van het jaartal.'
Algemeen geldend voorschrift is dat bij het dragen van meer dan één gesp, de gespen van beneden naar boven op het lint geplaatst dienen te zijn, in volgorde van de jaartallen c.q. verkrijging.

Drs. A P. WITLOX

'Bakker G, een naam in metaal gegrift'

Het vierde bataljon van het tweede regiment infanterie landde op Noord Sumatra op 9 juni 1947. De hoofdstad van Sumatra's Oostkust, Medan, werd toen beschermd door de Z brigade van KNIL kolonel Pieter Scholten tegen zgn. 'extremisten'. Deze bendes omringden stad en haven en maakten onze stellingen inderdaad tot 'grens veilig gebied'. De 2e compagnie nam van het KNIL de onderneming Soengei Sikambing over, waar 'Pa' Peltzer en zijn luitenants direct in gevechtscontact raakten met Atjehse bendes. Pa had een indische achtergrond en een agressieve mentaliteit. Gerard Bakker, Joep Dehue, Piet Kroon en velen van hun sergeanten en korporaals waren als oorlogsvrijwilligers in Engeland opgeleid. In de bijna dagelijkse peletons-acties tegen de Mujahidin bleek de zo serieus geoefende taktiek van 'vuur en beweging' succes op te leveren. Ons werden verliezen bespaard; het zelfvertrouwen groeide.

De Eerste Politionele Actie begon op maandag 21 juli voor de Z brigade met een uitbraak van de beide KNIL-bataljons. Zij bereikten de Wampoe-bruggen bij Stabat en keerden via Bindjei naar Medan terug. IV-2 RI voerde enkele afleidingsaanvallen uit en loste daarna het KNIL in Stabat en Bindjei af. Op maandag 28 juli 1947 begonnen Inf IV en Inf VI hun 'rondrit door Deli' via het Tobameer. Intussen kreeg ons bataljon het zwaar te verduren aan de Wampoe. Agressief optreden van de 2e compagnie vestigde er echter al gauw het overwicht van de 'belanda's'. Toen de Eerste Politionele Actie stopgezet moest worden, kreeg IV-2 RI opdracht om Tandjoeng Poera te nemen ter afronding van 'Operatie Product'. Op maandag 4 augustus brak de 2e compagnie de weg naar Langkat open. Weer gingen de officieren voorop en namen persoonlijk aan de gevechten deel; Pa en Gerard met hun uit Nederland meegebrachte Duitse machinepistolen. Tandjoeng Poera werd genomen, maar het staken van de Eerste Politionele Actie bracht er niet het einde van de gevechten. Het geregelde leger van de Republik Indonesia en allerlei bendes weigerden de zgn. Status Quo-lijn te erkennen, overschreden deze dikwijls en ondernamen meer dan eens een grootscheepse aanval op Tandjoeng Poera. De 2e compagnie ging vaak tot actie over om de vijand tot achter de SQ lijn terug te dringen.

Deze acties werden meestal op initiatief van kapitein Peltzer uitgevoerd. Pa had zijn eigen privé-inlichtingendienst, zijn eigen 'Friese Lijfwacht', tevens 'stormploeg'. 's Ochtends werd er opgetreden in compagniesverband met drie peletons. Het mortierpeleton leverde vuursteun. Pa beschikte over een uit een vliegtuig afkomstig boordkanon, dat - op wielen gemonteerd - over de spoorbaan meegesleurd werd. Het verbindingspeleton zeulde met radio's. De KNIL sergeant 'adviseur' mocht (!) mee. 's Middags - als de vermoeide tirailleurs op hun tampatje lagen, werden met de jeep en de gepantserde 3/4 tonner 'officierspatrouilles' gereden.

's Nachts gingen de korporaals er op uit met de fiets. Pa schrok overigens niet terug voor een compagniesaanval bij nacht. Op 25 september 1947 ging Pa mee met het peleton Kroon langs de weg. Het peloton Bakker rukte gelijktijdig op langs de spoorbaan. Zoals gewoonlijk dirigeerde Gerard zijn korporaals-groepscommandanten met zijn fluitje.

De vijand had zich verschanst in en rond het stationnetje 'Halte Gebang' in de spoorlijn van Tandjoeng Poera naar Pangkalan Brandan. Staande daar waar hij een goed overzicht had, ongedekt, is luitenant Bakker in het hoofd getroffen. De peloppers zaten die dag weer eens in de bomen.

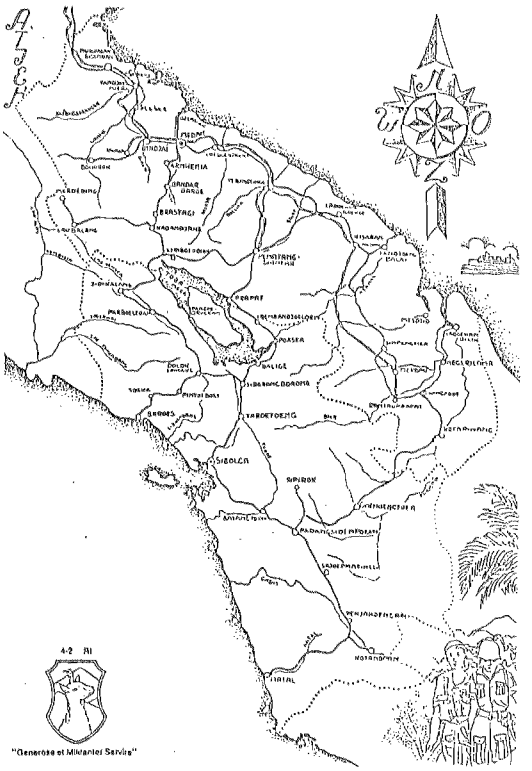

Korporaal Van der Does nam op bevel van Gerard het commando over en zette de aanval door. De vijand verdween. De dodelijk gewonde Gerard is nog verzorgd door de bataljonsarts, naar de weg gedragen, maar overleed tijdens het transport naar Tandjoeng Poera. Hem werd posthuum de Militaire Willemsorde toegekend. De OVW korporaals C. van der Does en H.W.G. Kalee kregen voor hun optreden in deze en andere acties de Bronzen Leeuw; zij werden tot sergeant bevorderd. Het 2e peleton van de 2e compagnie functioneerde hierna onder de leiding van sergeant, later sergt. majoor Van der Does.

Vader Jan Bakker - geboren te Hilversum 1894 - had een stucadoorsbedrijf aan de Oude Arnhemse weg 40 te Zeist. Hij had het vak geleerd van zijn vader. Hij was gehuwd met Willemijntje Overhorst, geboren te Zeist 1891. Haar vader was er tuinman bij een deftige familie. Zij ontmoette Jan toen zij haar 'dienstje' vervulde te Hilversum. Daartoe kwam zij dagelijks per fiets - met carbidlamp - vanuit Zeist. Zij was een gelovige vrouw, belijdend lid van de Nederlandse Hervormde kerk en heel haar leven in de weer voor haar groot gezin. De verzorging met voedsel en kleding, heel de opvoeding kwam op haar neer. Vader zwoegde voor zijn bedrijf, handwerk en administratie. Hij was als notabel lid van de kerkeraad belast met het toezicht op de financiën van de kerkvoogdij, landelijk voorzitter van de Stucadoors Patroonsbond en voorzitter van de Bond van Vogelliefhebbers.

Jan en Willemijntje kregen 11 kinderen, waarvan er 9 in leven bleven. Lammert, geboren in 1926, was spastisch, kon niet lopen noch spreken. Moeder heeft hem altijd thuis verzorgd, geholpen door de andere kinderen: 5 meisjes en 3 jongens. Gerard werd geboren op 19 april 1924. Hij was de trots van de familie. Scherp van geest, mocht hij na de School met den Bijbel doorleren. Eerst op de Christelijke School voor Mulo te Zeist. Daarna kreeg hij een fiets om te gaan studeren aan de Christelijke Hogere Burgerschool te Utrecht. Hij was een plezierige jongen, aantrekkelijke verschijning, goed humeur, gezellig in de omgang. Alle meisjes - ook zijn zussen - waren dol op hem. Gerard heeft wel eens een plafond gewit of een schoorsteen geveegd, maar het stucadoorsbedrijf trok hem niet. Het blussen van de kalk stond hem tegen. Liever ging hij met de paarden om die voor de karren gespannen waren, die bij vader vrachten afleverden of weghaalden.

Toen Gerard nog een klein jongetje was, antwoordde hij op de vraag wat hij later worden wilde: 'Ik ga bij de Gele Rijders'.

In de meidagen van 1940 werd Zeist geëvacueerd. Vader Bakker bracht zijn gezin elders onder, maar bleef zelf bij zijn bedrijf.

De Duitse bezetting verstoorde het dagelijks leven van het gezin Bakker nauwelijks. Op 19 april 1943 werd Gerard opgeroepen voor de 'Arbeitseinsatz'. Hij verliet klas IIIa van de HBS, maar meldde zich niet voor werk in Duitsland. Zowel voor als na zijn 19e verjaardag trok hij veel op met een groepje gezellige jongens en meisjes, die samen het

bos introkken, veel fietsten en ondanks het ouderlijk verbod gingen zwemmen. Gerard haalde de mooiste kunsten uit vanaf de springplank. Zij verspreidden het nieuws van de BBC en Radio Oranje en brachten illegale blaadjes rond. Met Cobie Verschuur kreeg hij 'vaste verkering'.
Op zekere dag werd hun clubje staande gehouden door een SS patrouille. Een vriend die betrapt werd met een vervalst persoonsbewijs, werd gearresteerd, weggevoerd en is nooit meer teruggekomen. Een zwager zorgde toen ervoor dat Gerard kon onderduiken bij een boer in Lemelerveld in Overijssel. Hij werd er boerenknecht, vriend van de boerenjongens, verwend door de boerenmeisjes en helemaal gek van de paarden.

In de winter 1944-1945 werden er tussen Zeist en Lemelerveld heel wat fourageringstochten per fiets ondernomen. In april 1945 vierde moeder Bakker Gerards 21e verjaardag door te tracteren op Zweeds wittebrood. Op de kaart in vaders kantoor stonden de Canadese vlaggetjes al dicht bij Zeist. Op 7 mei 1945 werd Gerard officieel opgenomen in het strijdend gedeelte van de Binnenlandse Strijdkrachten als sectiecommandant in de compagnie Hilwig.
Toen de Nederlandse regering vrijwilligers opriep om Nederlands Oost Indië te bevrijden van de Japanners, meldde Gerard zich als oorlogsvrijwilliger. In Engeland werd hij opgeleid in no. 1 Infantry Training Centre te Brentwood (Essex), in no. 148 Pre Officers Cadet Training Unit te Wrotham (Kent) en in no. 163 Infantry Officers Cadet Training Unit te Uckfield (Sussex). Op 29 november '46 werd hij benoemd tot reserve tweede luitenant. Tijdens het Kerstverlof verloofden Cobie en Gerard zich officieel (met ringen). Gerard werd ingedeeld bij IV-2 RI, toen in opleiding in de Nijmeegse kazernes aan de Groesbeekse weg. Op 14 mei 1947 ging het bataljon per trein naar Rotterdam. Verloofde Cobie en zus Wil drongen door tot op het rangeeremplacement van de haven. Zij hebben Gerard 'uitgezwaaid'. Op 9 juni zette het ms. 'Volendam' IV-2 RI aan land in Belawan-Deli. In Deli bleek Gerard al spoedig een voortreffelijk pelotonscommandant. Hij had een natuurlijk overwicht, kon heel wel met zijn jongens, zijn collegae en zijn meerderen opschieten. Hij had zijn vak als officier perfect onder de knie, beschikte over uitstekende groepscommandanten en had zijn mannen goed in de hand. Hij was niet bang, ging vaak voorop en gaf het voorbeeld. Hij wist zich goede maatjes met zijn compagniescommandant. Zijn mannen vertrouwden hem, zijn leiding volgend wisten ze zich zeker van succes.

Op 25 september 1947 ging het mis.
Bij KB nr. 6 dd 22 juni 1948 werd hij ingeschreven in het register van Ridders der 4e klasse der Militaire Willemsorde wegens: 'Het zich in de strijd onderscheiden hebben door uitstekende daden van moed, beleid en trouw in de maanden juli, augustus en september 1947 gedurende de actie tegen terroristische benden in Oost-Sumatra.
Tijdens de gevechtsacties op 21 juli 1947 aan de Bindjeiweg, op 2 en 3 augustus 1947 aan de Soengei Wampoe te Stabat, op 4 augustus 1947 bij Tandjoeng Poera, op 20 augustus, 3, 4 en 25 september 1947 aan de Soengei Serapoe en de Soengei Gebang heeft hij herhaaldelijk tegen een overmachtige vijand zijn peleton, steeds vooropgaande, aanmoedigend en bezielend aangevoerd. Voorts heeft hij daarbij zowel in het handgemeen als bij het veroveren van vijandelijke opstellingen de vijand aangevallen en neergelegd, tot hij tijdens de actie aan de Soengei Gebang op 25 september 1947 dodelijk werd getroffen.'

Stied Witlox,
destijds commandant Verbindingspeleton IV-2 RI.

C.D. BROWN

Paul Louis Courier, antiheld onder Napoleon

Het gebeurt niet zo vaak dat iemand die 2 eeuwen geleden leefde voor ons staat met al zijn gaven, met al zijn menselijk falen, alsof we hem gisteren nog tegenkwamen. Zo iemand is Paul Louis Courier. Hij leefde van 1772-1825. Wij ontmoeten hem in zijn brieven aan familie en vrienden, in zijn geruzie met meerderen, en leven mee met zijn amoureuze avonturen. Wij verdiepen ons met hem in de klassieken die zijn hart hebben en voelen zijn verbittering over alles wat hij anders had gewild en gehoopt, maar waar hij zich uit eigenbelang naar voegt. Wie was deze mens? Hoe verliep zijn leven?

Geboren in Parijs als de zoon van een rijk en beschaafd burger werd zijn vader gedwongen om overhaast uit Parijs te vertrekken wegens een schandaal. Hij zou een hertogin hebben verleid terwijl haar hertogelijke echtgenoot bij hem in het krijt stond voor een schuld die niet betaald werd . . . Gedwongen om - ver van de hofkringen met hun intriges en hun vermaak - op zijn landgoed nabij Tours te verblijven zal hij zich mateloos hebben verveeld. Die verveling verdreef hij door zich geheel aan de opvoeding van zijn zoontje te wijden. Wat hij hem bijbracht - naast een levenslange afkeer van een bepaald soort edellieden - was de voorkeur voor een oudheid waarnaast het heden leek te verbleken.

JEUGD

Niettemin moest Paul Louis zich in dat heden waar maken. Daartoe koos zijn vader een opleiding als artillerie-officier. Vanaf zijn vijftiende jaar kreeg hij wiskundige instructie hij was vlug van begrip maar niet erg belangstellend of actief. De literatuurstudie die zijn vader als afleiding voor hem bedoeld had werd voor hem hoofdzaak. Het waren voornamelijk de klassieke schrijvers die hij las en later ook zou vertalen. Tijdens de Pruisische invasie, die, in 1792 volgend op de revolutie, aangestookt en gefinancierd werd door vorstelijke emigranten, bevindt Paul Louis zich op de Militaire Academie te Chartres die hij een jaar later, 20 jaar oud, als officier verlaat.

Hij treedt dan in actieve dienst. Gedurende 15 jaar in het leger zal hij geen promotie van betekenis maken. Dit hoewel in 1793 een generaal Hoche van 23 jaar het Rijnleger aanvoert en diens generale staf leden telt van nog geen twintig jaar. Paul Louis ligt daar tot 1795 onder de wapens. Maar hem ontbreekt het aan revolutionair vuur, en evenzo aan bewondering voor de proconsuls zoals de jongere, minder goed opgeleide militairen die koesteren.

Van meet af aan veracht hij als 'beroeps' de oorlog die hij van dichtbij meemaakt. Hij gaat geen stap verder dan waartoe de omstandigheden en zijn rang hem dwingen. Hij brengt zijn tijd door tussen de boeken van abdijen en oude kastelen aan weerszijden van de Rijn. De brieven die hij in die tijd aan zijn moeder schrijft zijn somber van toon.

DESERTIE

In 1795 verlaat hij abrupt zijn legeronderdeel en keert zonder verlof - naar Frankrijk terug. Zijn vader is zojuist gestorven en hij vindt dat hij thuis nodiger is dan aan het front. Die escapade eindigt in een landelijke omgeving waar hij op zijn gemak werkt aan een vertaling uit het Latijn, terwijl hij bij 't leger als deserteur te boek staat. En riskeert als zodanig te worden behandeld . . .

Tijdens de roemruchte jaren 1796 en '97 waarin de revolutie triomfeert en onder

Bonaparte nieuwe gezichten en nieuwe namen van zich doen spreken, moet Paul Louis kogels tellen en geschut inspecteren in Frankrijk, kennelijk in ongenade. Maar dat deert hem niet. Als reactie op de verschrikkingen van de revolutie zoekt men vertier, men feest, men danst. Zo enthousiast doet hij daaraan mee dat hij, zoals eens zijn vader Parijs, Toulouse overhaast moet verlaten vanwege een vrouwenkwestie . . .
Daarnaast zoekt hij contact met geleerden, vertaalt Isocrates in 't Frans en schrijft bijdragen voor literaire publicaties. In 1798, als compagnie-commandant via de Alpen naar het front in Italië gezonden, - het mekka voor een classicus -, treft de ellende van de bevolking daar hem als een vuistslag. Van Milaan tot Tarente hetzelfde beeld: Bonaparte's veroveringen en het geïmproviseerde bestuur daarna door slecht opgeleide, brute, hebzuchtige lieden maakt het dagelijkse leven ondragelijk. De Italiaanse elite kruipt voor deze horde parvenu's en maakt ze het hof! Wie niet tot die elite behoort hangt de republikein uit, veracht door de top, uitgeschud door 't Franse leger waarvan de kwartiermeesters de bui al zien hangen en zich daarom bij hun generaals onmisbaar trachten te maken door alles weg te slepen wat ze niet kunnen vernielen.

UIT ITALIË

In die dagen schrijft Paul Louis aan zijn Poolse vriend en medegeleerde Chlewaski: Rome, 8 januari, 1799 'Wij overwinnaars weten vandaag niet waar we morgen zullen zijn, als we er dan nog zijn. Op jacht naar glorie vinden we de dood. Ik neem er mijn gemak van en jaag de Napolitanen op de vlucht die, terwijl ik je dit schrijf, aan de overkant van de Garigliano staan. Ik ga zo ver niet om de vijand te vinden en deze is de moeite van het achternagaan niet waard'. En verderop:
'Wie Rome nog zien wil moet zich haasten. Elke dag verwelkt haar schoonheid verder onder het staal van de soldaten en wordt ze door de grijpvingers van Franse agenten beroofd van haar sier. Brood is niet te koop - brood en spelen ontbreken, evenals heel wat andere zaken. Wie geen commissaris of generaal is - of hun knecht of volgeling - krijgt nog geen ei te eten! Ook de Romeinen ontbreekt het aan alle levensbehoeften terwijl verscheidene Fransen - de hoogstgeplaatste - open tafel houden voor al hun bezoek. De monumenten van Rome vergaat het niet beter. Maar de zuil van Trajanus is practisch ongeschonden, - de gebeeldhouwde friezen zijn buiten bereik van sabelhouwen en zullen dus wel blijven bestaan.
Niet zo het beeldhouwwerk van de Villa Borghese en de Villa Pamphili - weggesleept, geplunderd, verloren gegaan of verkocht - ook zijn soldaten de bibliotheek van het Vaticaan binnen gedrongen en hebben daar vernielingen aangericht. Paul Louis bewondert het militaire genie van Napoleon, maar de reuring binnen zijn eigen kampement - de marchen, de terugtochten, zijn voor hem slechts stof tot observatie. Intussen bestudeert hij een paar boeken die hij altijd bij zich heeft, makkelijk om mee te nemen of te vervangen. Gevaar wordt door hem gezocht noch ontweken - moed terwille van de moed zegt hem niets. Over bevorderingen om hem heen, over bijeengeplunderde oorlogsbuit haalt hij zijn schouders op. Net als over de rapporten van generaal betr. veroveringen en dagorders. Hij doorziet ze als leugens en gekuip van de generale staf.
Dikwijls - mogelijk uit minachting voor het hele oorlogsgebeuren - neemt hij de ondankbaarste taken op zich zonder zich daarbij te onderscheiden.
In zijn rol als 'overwinnaar' bepaalt hij zich ertoe de kunstwerken en cultuuruitingen van het overwonnen volk te leren kennen. Bijna wordt dit hem noodlottig. Als de Fransen bij hun vertrek uit Rome zich voor Frankrijk moeten inschepen wil Paul Louis nog een laatste bezoek brengen aan de bibliotheek van het Vaticaan. Hij vergeet het uur van vertrek en ontdekt, buitengekomen, dat hij als laatste Fransman alleen in Rome is achtergebleven. Het is avond men herkent hem bij 't licht van een lampje dat voor een Madonnabeeld brandt. Er wordt op hem geschoten waarbij een vrouw wordt gedood. In het daardoor ontstane tumult weet hij te ontsnappen naar de woning van een bevriend Romeins edelman die hem helpt te

ontvluchten. Terug in Frankrijk, waar het in lang niet alle districten rustig is, wordt hij beroofd van geld, papieren en de rest en loopt daarbij een bloedspuwing op die hem zijn hele verder leven zal kwellen.
Gestationneerd in Frankrijk schrijft hij aan een collega officier: Plaisance, mei 1804:

OVER NAPOLEON

We hebben zojuist een keizer op de troon geholpen en ik heb daar niets tegen gedaan. Dat ging zo:
Vanmorgen roept d'Anthouard ons bijeen en zegt waar het om gaat - rechtuit, zonder inleiding of woord vooraf. 'Een keizer of een republiek - waaraan heeft ge de voorkeur?' Alsof het gaat om biefstuk of stooflappen, heldere of gebonden soep. Daar zitten we dan, na die vraag, mekaar aan te kijken. 'Wat vindt U ervan, heren?' Doodse stilte - niemand doet een mond open. Dat duurt zo een kwartier of langer, en wordt pijnlijk voor d'Anthouard en voor ons allemaal totdat Maire, een jonge luitenant die je van gezicht wel kent opstaat en zegt: 'Als hij Keizer wezen wil, laat hem zijn gang dan gaan, maar wat mij betreft, ik zie er niks in'. 'Verklaar U nader, zegt de kolonel,'wilt U het of wilt U het niet?' 'Ik wil het niet' zegt Maire. Het zij zo. Hernieuwd zwijgen.
Men kijkt elkaar aan alsof men elkaar voor 't eerst ontmoet. We zouden er nog zitten als ik niet het woord had genomen. 'Heren', zeg ik, 'met uw permissie - dit lijkt me geen zaak voor ons. Als het volk een keizer wil - ligt het dan op onze weg om daarover te beraadslagen?' Deze redenering leek zo juist, zo helder, zo ter zake dat ik het hele gezelschap meekreeg. Geen redenaar had ooit meer succes. Men staat op, men tekent, men gaat biljarten. Maire zegt tegen me: 'U spreekt als Cicero maar zeg me, waarom bent U er zo voor dat hij keizer wordt?' 'Om er een eind aan te maken en weer te gaan biljarten. Hadden we daar soms heel de dag moeten blijven zitten? Maar U - waarom was U er tegen?' 'Ik weet het niet', zei hij tot me, 'maar ik dacht dat hij voor iets beters was bestemd'. Aldus de luitenant, en ik kan hem geen ongelijk geven. Inderdaad - wat betekent dit - een man als hij, Bonaparte, soldaat, legeraanvoerder, de beste ter wereld op zijn gebied - die wil dat men hem 'majesteit' noemt? Om Bonaparte te zijn en zich met 'Sire' te laten aanspreken . . . Hij stijgt om af te dalen - maar nee, hij meent zich te verheffen door zich met koningen op een lijn te stellen. Hij prefereert een titel boven een naam. Arme kerel, zijn verbeelding reikt niet tot aan zijn bestemming. Ik dacht al zoiets toen ik zag dat hij zijn zusje aan Borghese uithuwelijkte in de mening dat deze hem teveel eer aandeed . . .
Veel deining heeft dit niet veroorzaakt. Men weet nog niet goed wat het inhoudt. Men maakt er zich niet druk over en er wordt haast niet over gepraat. Zie hier mijn nieuws -laat me weten hoe het in jouw contreien toegaat en hoe de klucht bij jullie is opgevoerd. Zo ongeveer hetzelfde neem ik aan. 'Elkeen kust bevend de hand die ons ketent'. Met verlof van de dichter - dat klopt niet. Men beeft niet, Men wil geld en kust enkel de hand die betaalt. Caesar bepreep er meer van en ook was hij een ander man. Hij nam geen versleten titel aan maar maakte van zijn eigen naam een titel die verheven was boven die van koning! Adieu, we verwachten je hier.

RUZIE IN ITALIË

Hernieuwde vijandelijkheden in 1805 vinden Paul Louis terug in zijn geliefd Italië. Vandaar vele brieven naar zijn vrienden over de manuscripten die hij daar in bibliotheken aantreft, kopieert en vertaalt, en over onderlinge strijd van de bevolking waarbij hij betrokken raakt. Hij schrijft hierover o.a: 'alle geboefte is voor de koning (Jozef, broer van Napoleon, koning van Napels) en iedereen die wat bezit wordt voor Jacobijn uitgemaakt en daarnaar behandeld.'
Kort daarop, in 1806, volgt dan de kwestie van de 6 kanonnen. Hierover schrijft hij aan een collega-officier het volgende: Monte Leone, 21 juni.
Bij aankomst zegt hij (Generaal Reynier, of Milton?): 'Aha jij bent het dus die 't verlies van onze kanonnen hebt veroorzaakt!' Ik was met stomheid geslagen maar, met mijn woede, kwamen de woorden: 'Nee, niet ik heb ze laten verliezen maar ik heb ervoor

gezorgd dat U deze nog hebt.
Niet ik heb een order uitgevaardigd over een actie die alleen in 't diepste geheim had kunnen slagen, maar ik heb deze uitgevoerd ondanks die indiscretie, ondanks onwijze maatregelen en nutteloze voorzorgen. Ondanks de traagheid en trouweloosheid van hen die me hadden moeten bijstaan. Ondanks de gewaarschuwde Engelsen, ondanks de opstandelingen op mijn weg, struikrovers van elk slag, bergpassen, noodweer en daarboven nog zonder soldij!
Niet ik was het die het geheim ontdekte om de operatie, die er na 8 dagen al bijna opzat - waarna de koning en de generale staf mij beletten om te handelen - nog twee maanden te rekken'. Enzovoort . . .
Of de woede van Paul Louis terecht en zijn argumenten steekhoudend zijn valt achteraf moeilijk na te gaan, maar het feit dat zijn commandant daarna inbindt maakt ze geloofwaardig.
Wat was er nu eigenlijk met die kanonnen aan de hand? Paul Louis beschrijft de feiten als volgt: Nadat hij uit Tarente diverse stellingen met kanonnen verwijderd had en die op de Franse basis te Crotone waren aangekomen achtte hij zijn taak volbracht en keerde per schip terug naar Tarente, met kapitein Monval en twee kanonniers, plus nog een lading van 6 kanonnen en affuiten. Achtervolgd door een snelle Engelse Brik trachtte hij zijn schip tot zinken te brengen en redde zich met zijn drie metgezellen in een sloep. Tot zijn ergernis zag hij dat de Engelsen zich van schip en lading meester maakten. De sloep met de 4 Fransen landde bij een klein dorp in Calabrië waar ze werden overvallen, van wapens en kleding beroofd, en bijna om 't leven gebracht. Paul Louis eindigt met te zeggen dat hij niet heeft kunnen voorkomen dat 6 kanonnen de vijand in handen vielen, maar dat die al 't geschut had gepakt als hij daarvoor niet zijn plicht had gedaan. Terwille waarvan hij de minister met leugens had moeten dwingen om tenminste de helft van de soldij waarop hij recht had uit te keren. Terwille waarvan hij tegenstrijdige orders naast zich had neergelegd.

ACHTERGROND ERVAN

Als Paul Louis zich terecht beklaagt over vertraging, intriges en bedrog dan zijn daarvoor redenen te vinden. Allereerst is daar Jozef, koning van Napels, steunend op een deel der Italiaanse adel dat hem - noodgedwongen - naar de mond praat, maar achter zijn rug niet altijd daarnaar handelt. Daar zijn 'revolutionair gezinden' meelopers onder de bevolking die het Franse bewind steunen en zich weren tegen 'Engelsgezinden' die de Fransen bestrijden, sommige dorpen maken van deze situatie gebruik om sinds jaar en dag bestaande onderlinge veten uit te vechten onder dekking van de elkaar bestrijdende legers.
Jozef wil uiteraard dat de Franse campagne slaagt, maar mogelijk niet zo snel dat zijn ster verbleekt naast die van zegevierende generaals. Die dat ook willen - maar niet zo snel dat deze op een militaire wandeling lijkt waaraan geen eer te behalen valt. Of erger nog - waarbij alle eer naar de plaatselijke commandanten gaat, zoals Paul Louis die 't inmiddels tot eskadronchef heeft gebracht. . Mogelijk vertragen de generaals de opmars ook omdat ze meer oog hebben voor 't consolideren van hun posities dan jonge, onstuimige officieren. Die in hun haast gesteund worden - om niet te zeggen onder druk gezet - door hun soldaten die aldus, plunderend, kunnen bemachtigen wat de uitblijvende soldij hen onthoudt. Dat uitblijven ligt niet alleen aan de legerleiding, maar ook aan het regelmatig overvallen en beroven van de geldtransporten. Ook Paul Louis zelf wordt herhaaldelijk overvallen en bestolen. Hij schrijft hierover aan een vriendin.
Zo schrijft hij op 5 september 1806 naar Madame Diogini te Rome: 'God geve dat U mijn laatste brief waarin ik om mijn papieren en boeken vroeg niet hebt gekregen. Mijn kleren heb ik niet ontvangen, maar ik weet wie wel - de Engelsen! Binnen twee maanden hebben we een veldslag verloren plus heel Calabrië. Misschien heroveren we Calabrië, maar nimmer de veldslag. De doden blijven dood . . .'
Later, op 12 september naar Sainte Croix, vanuit Mileto: 'Ik heb 8 paarden verloren, mijn kleding, mijn linnengoed, mijn overjas,

mijn pistolen, mijn geld. Spijt heb ik alleen van mijn Homerus - om die terug te krijgen zou ik het enige hemd geven dat me nog rest. Hij hield me gezelschap, hij was mijn enige ontspanning tijdens oponthoud en nachtwake. Mijn vrienden lachen me uit - ik zou hun wel eens willen zien als ze hun laatste spel kaarten kwijtraakten.'
18 oktober 1806, uit Milaan: 'Als de oorlogsellende even is uitgesteld eet, drinkt en vrijt men. De vrouwen hier zijn bruin in de bergen, blank in de valleien en overal verliefd . . . '
'Tja - wat moet men anders als men links en rechts strijdmakkers ziet sneuvelen, behalve vieren dat men - ditmaal nog - geluk heeft gehad? 'Mery, aide de champs van Saint Cyr is dood, vanuit een hinderlaag aangevallen en geblesseerd, door de artsen in Castro Villain aan zijn eind geholpen. De Batal-jonchef van hetzelfde regiment is gesneuveld. Castelet gedood bij Sainte Euphémie. De brigadegeneraal verloor een arm en zijn been is er niet veel beter aan toe. Inmiddels gaat de artillerie verloren en voorwaarts trekken is onmogelijk vanuit de positie waarin we ons bevinden. Hier heeft men alles behalve wat onmisbaar is - ananassen, oranjebloesem, parfum - wat je maar wilt - maar geen brood, geen water.'
Op 16 oktober had hij al aan een mede-officier geschreven: 'Na zonder reden de mooie stad Corigliano te hebben geplunderd trokken onze mannen naar Cassano, voorafgegaan door Zwitserse troepen, in 't rood gekleed. Toen de bewoners van Cassona die rode uniformen zagen hielden zo ons voor Engelsen, wat wel vaker voorkomt, en verwelkomden ons. Nadat de onzen zich dat hadden laten aanleunen teneinde volledig inlichtingen te krijgen hebben ze het dorp uitgemoord en geplunderd, daarbij geholpen door Italianen van elders die voor Jozef hadden gekozen.'
Bitter commentaar op de oorlog. Dit na zijn bitter commentaar op de revolutie, van 15 juni, 1806 aan een mede-officier: 'Waar men gaat of staat, in Calabrië of elders, begint men te buigen en vormt men een hofhouding. Mensen worden als knecht geboren, zonder achting voor recht, rechtvaardigheid en gelijkheid. Ze willen geen meester zijn maar beschermde slaaf. Als er slechts drie mensen op de wereld waren zou de een de ander het hof maken, hem 'heer' noemen, en samen zouden ze de derde dwingen om voor hen te werken.'
En over een mede-officier:
'Hij zal het ver brengen zonder zijn huid te wagen - een goede knecht die weet wat hij aan zijn meerdere verplicht is, vooral als hij 't voordeel geniet dat deze, zoals Dedon als een zot bekend staat.'

NOG MEER RUZIE

In Paul Louis' brieven ligt de springstof voor het eerstvolgende conflict met zijn meerderen al opgehoopt. De explosie laat niet lang op zich wachten: Vanuit Lecce, waar hij uiteindelijk terecht komt na zijn weinig eervolle opdracht om muilezels te vorderen voor kanonnenvervoer arriveert hij pas midden juni te Napels tot ongenoegen van zijn commandant Generaal Dedon. Die hem na een verhitte discussie laat arresteren. Uit een brief aan hem - waarvan Paul Louis 20 kopieën in het leger laat verspreiden het volgende: Napels, 23 juni, 1807.
'U gedraagt zich tegenover mij niet als een meerdere maar als een vijand. U hebt een strik voor me gespannen door me met een nagenoeg onmogelijke opdracht te belasten. U onthoudt me mijn vrijheid om me ongehinderd bij de koning (Jozef, van Napels) te kunnen aanklagen. U wilt tegelijk mijn aanklager en mijn rechter zijn en me veroordelen zonder me aan te horen, zonder hen te noemen die me beschuldigen, zonder enig bewijs van wat me ten laste wordt gelegd. Verwacht niet in mij een weerloos slachtoffer te vinden.'
Vastgehouden in Napels vraag hij zijn kolonel om overplaatsing. Inmiddels zijn daar de vrouwen.

VROUWEN

Zoals voor vele mannen na hem - tot op de dag van bestaan er voor Paul Louis twee soorten vrouwen - moeders, echtgenoten en geleerde vriendinnen, en daarnaast de vrouwen met wie men een kortstondige affaire heeft. Aan een van de laatsten schrijft hij het

volgende:
Napels, 3 september, 1807:
'U zoudt eens moeten denken, mevrouw over wat ik gisteren tot U zei, en me in herinnering houden. Ik wil dat de zaak zelf voor U onbelangrijk is - maar het genoegen om plezier te doen - is dat dan niets? Onder ons gezegd - ik deel uw mening - dit maakt U warm noch koud, doet goed noch kwaad - maar dat is toch geen reden om nee te zeggen wanneer men er U om verzoekt? Foei toch, schaamt IJ zich niet om U tweemaal te laten vragen om wat zo weinig kost, zoals Grassini zegt, en waartegen U tenslotte volstrekt geen weerzin voelt?'
Deze op chantage lijkende poging om af te dwingen waartoe de dame in kwestie blijkbaar niet geneigd was (in de vorm van 'ik weet dat je anderen wel gunsten betoont') steekt scherp af tegen een brief die hij in dezelfde periode schrijft naar Madame Pauline Arnou:
25 mei, 1807.
'Hoe gaat het met U, Mevrouw? Dat zou ik allereerst willen weten. Daarna wil ik graag horen waarmee U bezig bent, waar U zich nu bevindt, hoe U daar leeft en in gezelschap van wie?' Na te melden dat hij haar echtgenoot in Napels aantrof gaat hij verder: 'Sinds 2 maanden vechten we niet meer en om de waarheid te zeggen, vecht men ook niet meer met ons. En leven op ons gemak, zonder oorlog te voeren of vrede te sluiten en ik doorkruis het koninkrijk alsof ik het zou willen kopen. Ik houd me op waar ik zin heb - dat is bijna overal. Want er is geen plek die niet aantrekkelijk is voor wie de natuur en het verleden lief heeft.' Enz.
26 november, 1807 schrijft hij, nog steeds vanuit Napels, aan de minister van oorlog aldaar het volgende: 'Meneer, sinds 6 maanden vraag ik aan M. Boismon, artilleriekassier, het geld terug dat ik bij hem deponeerde. Volgens de orders van Generaal Dedon, die in deze geen bevoegdheid bezit, mag hij dit niet afgeven. Hij beweert, hoewel hij kassier is, niet te kunnen beschikken over de kas. Want die bevindt zich in de kamer van de generaal, die er de sleutels van heeft. Dus de kassier kan me mijn geld niet teruggeven tenzij de generaal dat toestaat, hetgeen deze niet wenst. Is het mijn schuld, meneer, dat de kassier niet over de kas gaat? Moet ik aannemen dat hij wel kassier was om mijn geld aan te nemen, maar niet om het me terug te geven? Generaal Dedon slaapt dus bij mijn geld' - 't is moeilijk het hem te ontnemen zonder dat hij dat merkt. Alleen U kunt maken dat hij het me teruggeeft en ik verzoek U met klem zo vriendelijk te willen zijn om dit goede werk op U te nemen.'
Had dit succes? Misschien. Maar de prijs ervoor . . .
Verona, 17 januari, 1808, naar de minister van oorlog: 'Meneer, in uw brief van 3 november vraagt u me naar mijn staat van dienst. In Calabrië ben ik eenmaal gevangen genomen, driemaal door rovers overvallen en van al mijn papieren beroofd - ik herinner me niet een datum. De inlichtingen waarom U me vraagt kunnen zich alleen in uw bureau bevinden. Overigens heb ik geen verwondingen noch heldendaden te melden.
Mijn verdiensten zijn niet noemenswaard en verdienen volstrekt geen aandacht. Het enige dat ik heb te melden is dat ik niet onder arrest ben, op uw bevel, omdat ik tegen Generaal Dedon heb uitgesproken wat de hele wereld van hem denkt.
Paul Louis heeft er genoeg van. Hij neemt ontslag uit het leger en vertrekt zonder bevestiging daarvan af te wachten. Terug in Parijs zweert hij dat hij zich voortaan alleen met de wetenschap bezig zal houden. Een voorbarige uitspraak . . .
Zijn militaire loopbaan, zo zegt hij, ligt achter hem. Het was geen succes. Als vakkundig opgeleid militair kent Paul Louis het belang van discipline, maar houdt zich daar niet aan. Hij komt en gaat zoals hem dat goeddunkt, en negeert orders die hij - waarschijnlijk terecht, nutteloos acht.
Intelligenter en beter opgeleid dan vele van zijn meerderen, kunstlievend zonder hebzucht, scherp van tong op 't verkeerde moment tegen de verkeerde persoon walgt hij van het hele oorlogsgebeuren zoals dit zich aan hem voordoet. Hij zoekt het gezelschap van de Italiaanse elite die hem waardeert om zijn eruditie, zijn integriteit en

zijn vloeiend Italiaans reden voor zijn superieuren om hem niet alleen te haten maar ook te wantrouwen en spionnen achter hem aan te sturen, waarover hij zich in zijn brieven beklaagt.

OPNIEUW IN UNIFORM

Niettemin bezwijkt hij voor de verleiding om een campagne direct onder Napoleon mee te maken. Omdat zijn ontslag niet kwam kan hij officieel geen dienst nemen. Als 'vriend' verbonden aan de generale staf van een artilleriegeneraal maakt hij kennis met het soort oorlog dat Bonaparte voert, ziet duizenden soldaten verdrinken, generaals bij vijftig tegelijk sneuvelen, hele regimenten wegvagen onder vuur. Doden en gewonden dienen als barricade of brug voor hen die slag leveren.

Artillerie en cavalerie galopperen over een bed van menselijk puin terwijl het donderend geweld van 400 kanonnen 2 dagen en 2 nachten dit schouwspel begeleidt. Dat is dan de slag bij Lobau - niets in de Italiaanse campagne kan Paul Louis hierop hebben voorbereid.

Hij ziet niets, hij begrijpt niets, weet niet wat te doen temidden van het rampzalig geweld dat hem omringt. Uitgeput zakt hij neer aan de voet van een boom en ontwaakt pas in Wenen waarheen men hem meenam. Zoals hij Parijs verliet verlaat hij ook Wenen - zonder verlof, zonder orders, zonder te willen geloven dat er enige gedachte of bedoeling lag achter de wanorde waarvan hij getuige was. Ook zonder te beseffen dat het niet deze twee bloedige dagen maar de voorafgaande 15 dagen van opereren en marcheren waren die Napoleons slag bij Wagram uit militair oogpunt uniek hebben gemaakt.

DE INKTVLEK

Vanaf dit moment bepaalt hij zich tot een litteraire loopbaan. Teruggekeerd naar Italië reist hij naar Florence, waar hij in de bibliotheek zoekt naar een manuscript van Longus, 'Daphne en Chloen'. Als hij dit vindt ontdekt hij daarin een passage die tot nog toe onuitgegeven bleef. Ongelukkigerwijze vloeit er inkt over juist deze regels, maakt ze onleesbaar en Paul Louis' copie ervan uniek. De verontwaardiging van de Florentijnse bibliothecaris is groot. Waarschijnlijk vooral omdat hij zelf die passage niet ontdekt had hoewel hij al jaren met dit manuscript bezig heet te zijn. Een en ander is aanleiding tot een woedende briefwisseling. In plaats van wijselijk een schandaal te vermijden geeft Paul Louis er als Fransman een politiek tintje aan, waarbij hij zichzelf 'ontmaskert' als 'eskadronchef, tevergeefs opgeroepen sinds de slag bij Wagram'. De Italiaanse minister van Binnenlandse zaken wil hem achtervolgen als 'dief van het Grieks', het Franse ministerie van oorlog als deserteur . . . Hij ontsnapt aan beiden onder voorwaarde dat hij voortaan zijn pen laat rusten. Inderdaad zwijgt hij totdat de vrede is getekend. En de restauratie een zwakke vorst op Frankrijks troon zet, anticlimax op het geweld van revolutie en bloedige strijd . . Inmiddels werpt de inktvlek die Freud, had hij geleefd in die dagen, waarschijnlijk een 'fehlleistung' had genoemd - een smet op Paul Louis' toch al niet vlekkeloze carriere. Als hij later een plaats begeert aan de Academie Française - waarover hij voorheen zei dat die alleen deugde om wandtapijten voor de koning te ontwerpen en zonodig bonbons voor de koningin wordt hij niet daartoe gekozen. De top aldaar zal het inktvlekschandaal dankbaar hebben aangegrepen om hem te onthouden waarop hij als geleerde, als classicus met ongeëvenaarde taalbeheersing zeker recht had. Angst voor zijn scherpe tong zal daarbij wel een rol hebben gespeeld. Zo beschrijft hij o.a. de Florentijnse bibliothecaris Furia als 'een kwast, van huis uit schoenmaker zoals zijn vader, die slechte boeken schrijft omdat hij geen goede schoenen maken kan'.

Paul Louis' carriere als pamflettist, zijn huwelijk met de dochter van zijn geleerde studievriend Clavier, zijn gevangenschap en daarop volgende publicaties staan los van zijn loopbaan als militair.

Volgens zijn eminente biograaf Armand Carrel (1) is hij 'moeilijk in zijn latere jaren. Alsof hij ooit makkelijk was! In modern jargon gezegd moet hij 'heel bedreigend zijn overgekomen'. Een dreiging die hij waar

maakt door, tegen zijn belang in, met meerderen op de vuist te gaan en zich als minnaar te bedienen van wat verdacht veel op chantage lijkt (zie brief). Nodeloos haalt hij zich de vijandschap van velen op de hals, raakt in een eindeloze serie processen over zijn bezittingen verwikkeld. Zelf moet hij met stijgende verbittering hebben geconstateerd dat de berg een muis gebaard heeft, dat de bloedige revolutie en de nog bloederiger veldtochten de troon hebben vrijgemaakt voor een zwak er reactionair vorst, Louis de Bourbon.
Als hij in 1825 vermoord wordt acht zijn biograaf een van zijn velè vijanden de anonieme dader. De grote Larousse noemt zijn jachtopziener als de moordenaar.

Het is niet het enige raadsel waarmee Paul Louis ons achterlaat. Was de fatale inktvlek aan toeval, aan vermoeidheid, aan begrijpelijke opwinding te wijten? Of speelde de hoop op exclusiviteit daarbij toch een rol? Zijn de vele liefdesbetuigingen aan zijn vrouw en zoon, gezien zijn veelvuldige afwezigheid, oprecht? Of evenzo vele doekjes voor het bloeden?

Echt zijn de ontboezemingen in de brieven aan zijn mede-officieren en vele vrienden, echt is zijn medelijden met Italië's bevolking, echt ook zijn ontsteltenis over dood en verderf tijdens de Franse veldtochten. Zijn brieven geven een uniek beeld van de tijd waarin hij leefde. En van oorlog, ontdaan van valse romantiek en heldensagen zoals die toen gevoerd werd.

Elders gekarakteriseerd als 'de vreemde gewoonte vreemdelingen van wie men niets goeds heeft ervaren te verdedigen tegen andere vreemdelingen van wie men geen kwaad heeft ondervonden. (2) Een standpunt dat ook vandaag nog aandacht verdient. Evenals Paul Louis Courier.

1. Essay sur la vie et les écrits de P.L. Courier par Armand Carrel, Paris Garnier Frères 1829.
2. Een uitspraak van Belle van Zuylen (Madame de Charrière) 1740-1805, romanschrijfster en feministe avant la lettre.



Heden geen college.
Studentenverzet 1940-1945, zie pag. 30.

IJ. van WIJNGAARDEN

175 jaar Militaire Willems-Orde

Op een zonovergoten Binnenhof arriveerden de Ridders der Militaire Willems-Orde met hun echtgenotes/begeleiders om deel te kunnen nemen aan de ceremoniële inspectie ter gelegenheid van het 175-jarig bestaan van hun Orde. Enkele Ridders in de uniform van hun vroegere krijgsmachtonderdeel (geen der Ridders is meer in actieve dienst) doch verreweg de meesten in burger. Een opvallende overeenkomst was echter het feit dat alle Ridders ongeacht stand (militair of burger) alleen het modelkruis van de Militaire Willems-Orde der 4e klasse als enig ordeteken droegen (1).

De Ridders waren gast van de Nederlandse Regering welke ongeveer twee jaar geleden een comite ter voorbereiding van de viering van het 175-jarig bestaan van de Militaire Willems-Orde had ingesteld onder voorzitterschap van de toenmalig Kanselier der Nederlandse Orden en voorzitter van het Kapittel der Militaire Willems-Orde, de Generaal-majoor b.d. C. Knulst RMWO. Behalve Generaal Knulst maakten van het comité deel uit, Majoor M.M. Slingenberg voor het Ministerie van Defensie en de heer Mr. P.A.J. Sieverding voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken.
Eerst moesten alle Ridders worden opgespoord. Dat lukte op twee Ridders na. Adjudant O.O. M.C. Kokkelink van het voormalige KNIL bleek onvindbaar in Frans Guyana en van Luitenant-kolonel Julian A. Cook (7-10-'16) van het Amerikaanse Leger was ondanks intensief speurwerk geen spoor te vinden. Uit alle delen van de wereld werden de Ridders en hun begeleiders(sters) uitgenodigd. Ze kwamen dan ook uit de USA, Indonesië, Canada en Frankrijk om het waarschijnlijk laatste jubileum (over 25 jaar - in 2015 - zal de jongste Ridder 90 jaar zijn) bij te wonen. De drie uitgenodigde Britse Ridders, Luitenant John P. Barnett, Luitenant ter Zee 3e klasse Francis T. Goodfellow en Majoor Benjamin V. Thomlinson moesten helaas op het laatste moment om gezondheidsredenen afzeggen, alle voorbereidingen voor de reis waren al getroffen.

Aangetreden stonden de Adelborsten van het Koninklijk Instituut van de Marine en de Cadetten van de Koninklijke Militaire Academie, de vaandels van de Nederlandse militaire eenheden welke met de Militaire Willems-Orde der 4e klasse werden onderscheiden, alsmede het vaandel van de 82e (US) Luchtlandingsdivisie, welke als enige buitenlandse eenheid met de MWO werd onderscheiden.
Hierbij voegden zich de Ridders MWO, waaronder zich ook de enige vrouwelijke Ridder, Mevrouw Mulder-Gemmeke bevond. Haar man, Gen. maj. KLu b.d. J.N. Mulder, is eveneens Ridder MWO waardoor zij ook het enige Ridder-echtpaar zijn. Verder waren aanwezig de Chef Defensiestaf, de Bevelhebbers van de Lucht-, Land- en Zeestrijdkrachten en de Commandant van het Korps Mariniers.
Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden, zelf Ridder MWO der 2e klasse (Kommandeur), arriveerde om 12.00 uur op het Binnenhof. Een regeringsdelegatie bestaande uit Minister-president R.F.M. Lubbers, Minister van Binnenlandse Zaken Mevrouw drs. C.I. Dales en Minister van Defensie A.L. ter Beek had zich inmiddels ook op het Binnenhof opgesteld. Onder de klanken van marsmuziek van de Marinierskapel en de tamboers en pijpers van het Korps Mariniers inspecteerde Z.K.H. Prins Bernhard de ingedeelde eenheden vergezeld van de parade-commandant Luitenant ter Zee IJ.

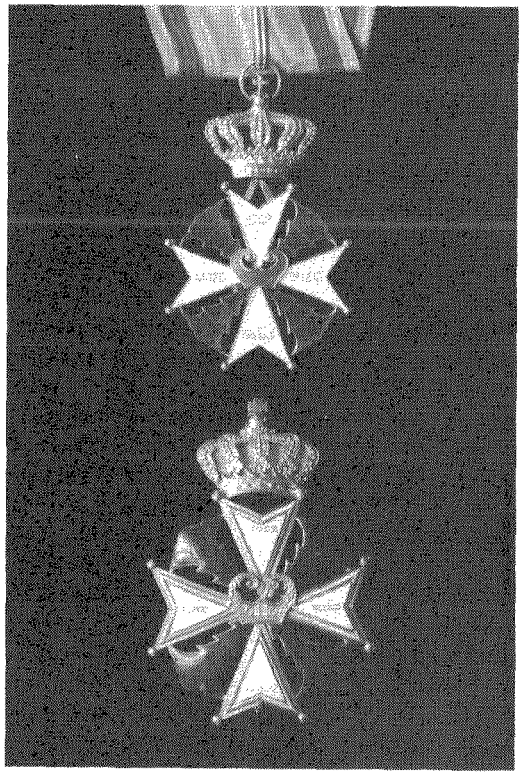

Foto 1: De versierselen van Commandeur MWO (Ridder 2e klasse), halskruis en plaque van Z.K.H. Prins Bernhard.
(Foto gemaakt te Soestdijk)

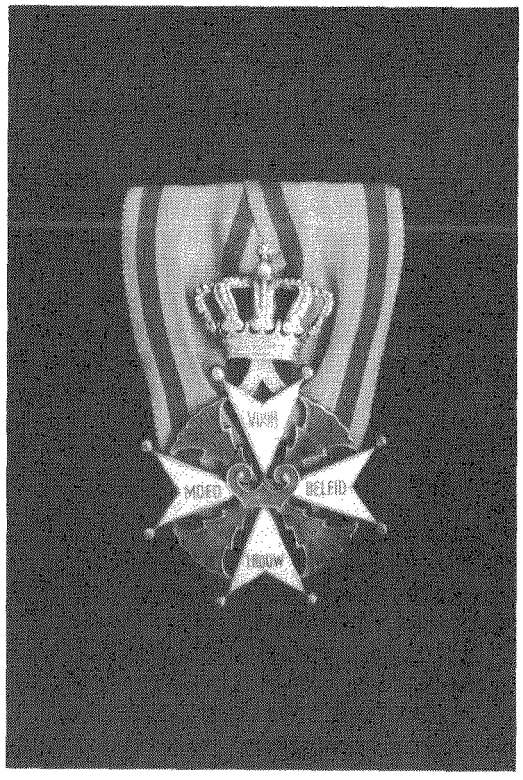

Foto 1a: MWO 4e klasse; militair opgemaakt.

Wichelo. De Kanselier der Nederlandse Orden Generaal-majoor C. Knulst, een dag tevoren uit het ziekenhuis ontslagen (hij overleed op 17 juli 1990), was de eerste van de 52 Ridders die deel uitmaakten van de parade die stond opgesteld voor de inspectie door Z.K.H Prins Bernhard. Voor alle Ridders had de Prins een ferme handdruk en enkele persoonlijke woorden; het was veelal een weerzien van strijdmakkers welke elkaar langere of korte tijd niet hadden gezien. Overigens komen de meeste Ridders regelmatig bijeen op de jaarlijks te houden Ridderdag van de Koninklijke Vereniging van Ridders der Militaire Willems-Orde waardoor er een hechte band is ontstaan.
Na de inspectie werd er door Minister-President Ruud Lubbers een toespraak gehouden waarin hij uitgebreid stilstond bij het 125-jarig jubileum in april 1940 aan de vooravond van de brute overval op Nederland, waarbij hij refereerde aan de wetswijziging van 30 april 1940 waarin het mogelijk werd gemaakt om als burger in de orde te worden opgenomen. Met deze wijziging anticipeerde men op het burger verzet bij een eventuele vijandelijke bezetting. Dit voorgevoel werd helaas bewaarheid. De Minister-President herdacht een van de 34 Ridders aan wie in de meidagen van 1940 de MWO werd toegekend; de dienstplichtig soldaat Bernardus Beekmans van het 17e Grensbataljon die sneuvelde in een kazemat aan de Maas; hij bracht het hoogste offer, evenals vele andere Ridders die posthuum werden benoemd.

De Minister-President noemde verder de andere strijdtonelen waarbij de MWO diverse keren werd toegekend (totaal 199) te weten, Nederlands-Indië (het huidige Indonesië) 1942-1950, Verzet en bevrijding van

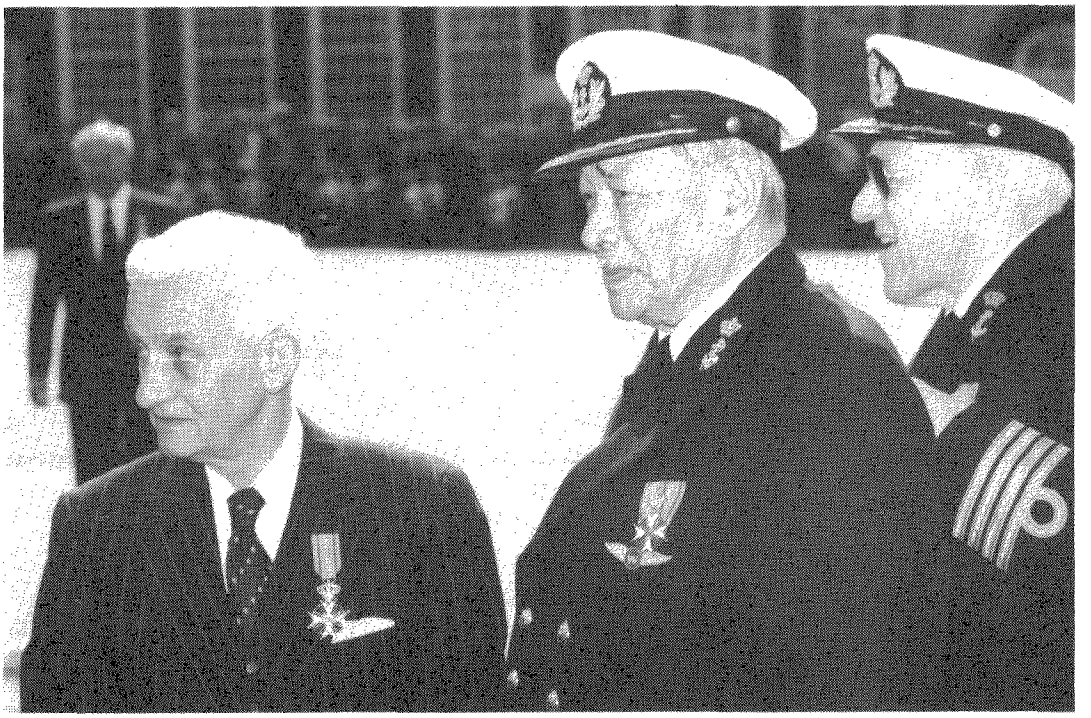

Foto 2: V.l.n.r. generaal-majoor bd. J. Anemaet RMWO, kapitein ter zee bd. Ch.L.J.F. Douw van der Krap RMWO en kapitein ter zee bd. H.M.L.F.E. Oostrom Soede RMWO. Duidelijk is hier het verschil te zien tussen de civiele draagwijze (links) en de militair opgemaakte onderscheiding (rechts).

Nederland en de strijd in Korea. De Minister-President memoreerde dat de herdenking in 1990 onder geheel andere omstandigheden plaatsvindt, in plaats van dreiging is er hoop op een meer vreedzame coexistensie van volkeren, met name de omwentelingen in het Oosten geven reden tot optimisme. De Minister-President besloot met de wens dat Nederland en Europa nooit meer in een oorlog zullen worden betrokken ook al betekent dat natuurlijk dat de MWO dan nooit meer zal worden verleend. De MWO blijft zijn historische betekenis echter behouden en zijn roemvolle geschiedenis zal verankerd zijn in de Nederlandse samenleving. De Minister-President wenste de aanwezigen voorts een geslaagde Ridderdag toe.

Terwijl ik dit artikel schrijf pakken donkere wolken samen boven het Midden-Oosten en een oorlog met Irak is niet uitgesloten. Onze Marine is inmiddels in de Perzische Golf aangekomen en het is te hopen dat geen oorlogssituatie ontstaat waarin het mogelijk is dat de MWO kan worden verworven.

Na het klinken van het Wilhelmus begaven de Prins en de Ridders zich met hun partners en andere genodigden weer naar de Ridderzaal alwaar een druk bezochte receptie werd gehouden. Later op de middag ontving Hare Majesteit Koningin Beatrix de Ridders met hun echtgenotes/begeleiders op Paleis Noordeinde. Zij sprak geruime tijd met de Ridders en toonde zich zeer belangstellend over het wel en wee van de Ridders en hun echtgenotes. Ter ere van deze Ridderdag bood Commandeur J.F. van Dulm RMWO (Voorzitter van de Vereniging van Ridders der Militaire Willems-Orde) Hare Majesteit een zilveren legpenning aan. (2) Z.K.H. Prins Bernhard ontving eveneens een zilveren exemplaar. De overige aanwezigen ontvin-

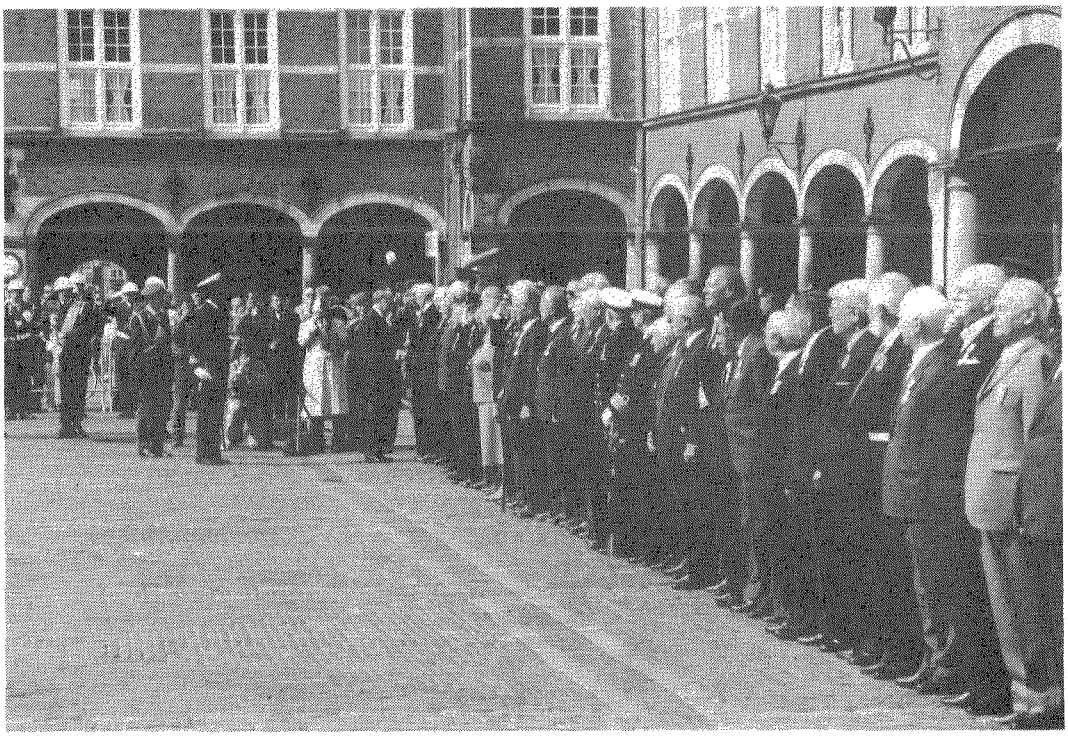

Foto 3: De Ridders staan op het Binnenhof aangetreden voor de ceremoniële inspectie door Z.K.H. Prins Bernhard.

gen de legpenning in brons. Tenslotte werd ter gelegenheid van dit bezoek een foto gemaakt van H.M. Koningin Beatrix - Grootmeester der Orde -, Z.K.H. Prins Bernhard - Commandeur der Orde en de Ridders (Deze foto is gepubliceerd in de brochure Militaire Willems-Orde 1815-1990; auteur Hans Vogelzang).

De volgende dag (25 april) brachten de Ridders een bloemenhulde bij het monument van Koningin Wilhelmina, ook wel Moeder des Vaderlands genoemd, in Den Haag. In 1948 werd Koningin Wilhelmina, op de dag van haar abdicatie, door haar dochter, Koningin Juliana benoemd tot Ridder Grootkruis der Militaire Willems-Orde voor haar grote verdienste jegens het Nederlandse volk in tijden van grootste nood.

De laatste van de drie Ridderdagen, 26 april, bracht een groot aantal van de Ridders met hun echtgenotes/begeleiders een bezoek aan het museum 'Bevrijdende Vleugels' in Veghel. Voor Luitenant-General H.W.O. Kinnard was dit geen onbekend terrein. Hij vocht in 1944 met het 101e (US) Airborne als jong kolonel in de omgeving van Veghel en werd daarvoor onderscheiden met de MWO 4de klasse. De oprichter van het museum en gastheer van die dag, de heer J.M. Driessen, had ter ere van de gasten een 'Gallery of Honour' met portretten van alle nog in leven zijnde Ridders ingericht. Verder bood de heer Driessen de Ridders nog een maaltijd te velde aan waarmee de derde en laatste Ridderdag werd afgesloten.

Noten:

1. Nadat Nederland in 1813 was bevrijd van de Franse overheersing werd enkele weken voor de 'Slag bij Waterloo' door Koning Willem I op 30 april 1815 de Militaire Willems-Orde ingesteld. De Militaire Willems-Orde (MWO) strekt tot beloning van uitstekende daden van moed, beleid en trouw, bedreven door hen, die ter zee of te land (later ook in de lucht), in welke betrekking ook en



Foto 4: Z.K.H. Prins Bernhard en zijn vroegere strijdmakker Erik Hazelhoff Roelfzema RMWO; de prins en de soldaat van Oranje. Geheel rechts luitenant-kolonel J.Ch.B. Forbes RMWO, één van de Canadese Ridders.

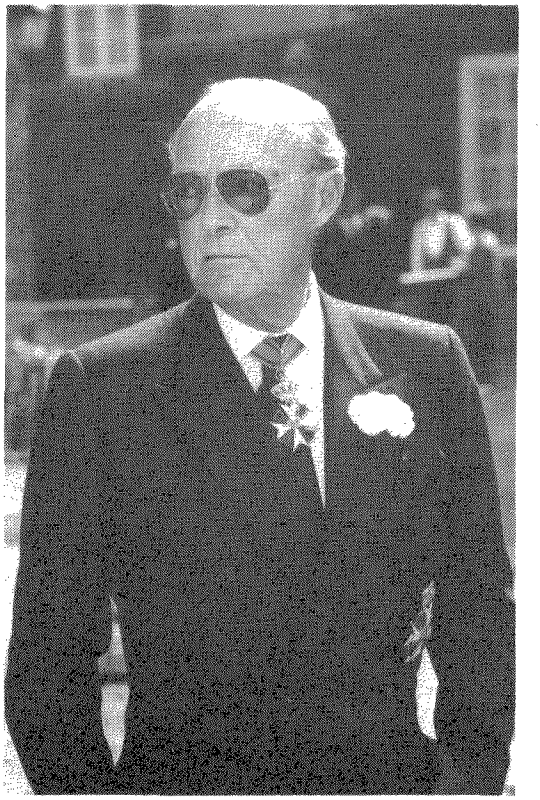

Foto 5: Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden draagt hier de versierselen behorende bij Ridder der 2e klasse (Commandeur).

zonder onderscheid van rang of stand, (militair of burger), de Koning(in) en het vaderland 'in de strijd' dienen. Het Grootmeesterschap der Orde is onafscheidelijk aan de Kroon der Nederlanden verbonden. De orde bestaat uit vier klassen: grootkruis, kommandeur, Ridder der derde klasse en Ridder der vierde klasse (zie afbeelding 1).

Het lint is oranje met twee smalle nassaublauwe strepen. De MWO is de enige ridderorde welke door belanghebbende zelf aangevraagd kan worden. De Ridders beneden de rang van Officier komen in aanmerking voor een Riddersoldij, ook als een Ridder later tot officier zou worden bevorderd. Voor de slagen bij Quatre Bras en Waterloo werden ongeveer 1000 Ridderkruisen uitgereikt alsmede verscheidene grootkruisen. De grootkruisen werden uitgereikt aan: de latere Koning Willem II - die gewond raakte bij de Slag bij Waterloo, Prins Wilhelm van Pruisen, Wellington, Blücher e.a.

Na 1945 kwamen daar nog bij: Koningin Wilhelmina, Koning George VI, President Franklin D. Roosevelt en Keizer Haile Selassie. Ook voor veldtochten en zeeslagen van voor 1815 werd nog een vijftigtal Ridders benoemd (o.a. de slag om de Doggersbank 1781).

Bij de opstand in de Zuidelijke Nederlanden in 1830 en de Tiendaagse Veldtocht 1831 werd een groot aantal (1000) Ridders benoemd. Verreweg de meeste MWO's (ongeveer 3850) zijn verworven voor de talrijke krijgsverrichtingen in het voormalig Nederlands-Indië van 1815 tot 1940. Na mei 1940 heeft een kapittel gefunctioneerd, wat resulteerde in 199 inschrijvingen in de registers van de MWO alsmede 7 Nederlandse krijgsmachtonderdelen en een Amerikaanse eenheid aan wie het ordeteken voor de ridder der vierde klasse werd toegekend (dit ordeteken wordt aan het vaandel gedragen).

In de periode 1945-1950 werden voor de Politi-



Foto 6: Penning, naar een ontwerp van Willem Vis, geslagen ter gelegenheid van het 175-jarig jubileum van de Militaire Willems-Orde (noot 2).

De foto's 1 t/m 5 zijn van de auteur; foto nummer 6 is gemaakt door de heer H. Snaterse.

onele akties in Nederlands-Indië, het latere Indonesië, 27 Ridders benoemd. Drie benoemingen volgden in Korea als deelnemer van het detachement Verenigde Naties (meer informatie m.b.t. de M.W.O. is te vinden in de boekwerken genoemd onder geraadpleegde bronnen).

2. De penning 175 jaar Militaire Willems-Orde werd ontworpen door de bekende medailleur Willem Vis en is geslagen door de Koninklijke Begeer te Zoetermeer. De voorzijde van de penning toont de beeltenis van Koningin Beatrix, de huidige Grootmeester van de Orde, over de beeltenis van Koning Willem I, welke de Orde in 1815 stichtte. De keerzijde toont het ordeteken aan een gedrapeerd lint met de jaartallen 1815 en 1990. De penning is in diep reliëf in brons geslagen en is 70 mm in doorsnede (foto 6).

Geraadpleegde bronnen en literatuur:

- Militaire Willems- Orde 1815-1990, herdenkingsbrochure, H.P.G. Vogelzang, 1990.
- De Militaire Willems-Orde sedert 1940, P.G.H. Maalderink, 1982.
- Orders and Decorations of the Netherlands, H.G. Meijer, C.P. Mulder en B.W. Wagenaar, 1984.
- Bronzen Leeuw Bronzen Kruis, Militaire dapperheidsonderscheidingen, H.G. Meijer.

Met dank aan Mr. P.L. baron d'Aulnis de Bourouill RMWO, secretaris Koninklijke Vereniging van Ridders der Militaire Willems-Orde.
Dhr. H.J.G. Elbertse, secretaris ter Kanselarij der Nederlandse Orden.
H.P.G. Vogelzang, Auteur.
H.G. Meijer, Auteur.
W. Vis, Medailleur.
Rijks Voorlichtings Dienst.

B.C. CATS

Het Embleem van het Korps Mariniers (2)

Naar aanleiding van bovenstaand artikel in het themanummer van 'Mars et Historia' van nov/dec 1990 getiteld '325 jaar Korps Mariniers', bereikte ons een response van de heer Kl. Sierksma uit Tytsjerk.

De heer Sierksma gaat op een aantal elementen van het embleem nader in. Met betrekking tot het ronde schild met leeuw zegt hij:

> 'In de heraldiek kent men zeker wel een rond schild. Juist de specifieke aanduiding 'rond' wijst daar immers ook op (Verder kent men driehoekige, ovale, rechthoekige schilden, afgezien nog van de stijlvormen zoals napoleontisch, rococo, renaissance, en afgezien nog van de gebruiksvormen zoals schouderschild, borstschild, targes en paveses).
> De blazoenering in het Koninklijk Besluit 'rond schild' is volkomen juist (De definitie als 'medaillon' is onjuist, want in de heraldiek heeft dat woord een geheel andere inhoud).'

Aangaande de koppel met devies 'Je Maintiendrai' vervolgt dhr. Sierksma:

> 'Koppel of koppelband is de gewoon gebruikelijke aanduiding in de Nederlandstalige blazoenering voor de 'tjarretière'. De blazoenering in het KB 'koppel' had ook 'koppelband' kunnen zijn, maar zeker niet 'band', want dat is in de heraldiek een totaal andere (schild)figuur. De verdere aanduiding van hoe 'het uiteinde' op de modeltekening is uitgevoerd is voor de heraldiek overbodig, namelijk 'vanzelfsprekend'. Voor een (militair) voorschrift ten behoeve van de fabrikant van de emblemen kan het nuttig zijn, als hij onvoldoende kennis draagt van de heraldieke beschrijvingen.'

Op de omschrijving in het artikel van de oranjetak geeft Sierksma de volgende toelichting:

> 'Er wordt in het Koninklijk Besluit van het korpsembleem gesproken van 'een oranjetak'. Aanwezig is echter niet een tak, doch een krans van twee lauwertakken.'
> Volgens de heraldieke taal, - de blazoenering - is er niets fout aan het KB. Voor de wapenkundige betekent 'het geheel omkranst met een oranjetak' inderdaad niets meer of niets minder dan dat het geheel omringd wordt door 'zoveel takken als nodig zijn om een omkransing te vormen - dat kunnen dus meer dan 2, maar ook 1 zijn! -'. Een 'oranjetak' in de Nederlandse heraldiek is altijd een bebladerde tak van de Laurus cerasus, de 'laurierboom' en heeft niets te maken met associaties tot het huis Nassau-Oranje. En zo'n laurierbladenkrans (lauwerkrans) vertoonde van de oudste tijden af blad- (niet besloze steeltjes, ontstaan uit de tradities dat de dragers van lauwerkronen losse blaadjes eraf plukten om uit te reiken aan uitverkorenen (doorgaans vrouwen).
> Wil men in de heraldiek een 'oranjetak' beschrijven waarbij tussen de bladeren bessen behoren te zitten, dan heeft men het over 'een oranjetak met rode/oranje/groene/gouden/zilveren - naar keuze - tussen de bladeren op steeltjes aangebrachte bessen/vruchten'. Dat moet dus expliciet aangeduid worden; anders zijn er geen vruchten aanwezig.
> Gaat het (soms) om werkelijk associaties op te roepen met het Huis Oranje-Nassau dan is er sprake van 'een bebladerde tak met oranjeappelen'. Zou men een onjuistheid of mindere exactheid willen aanduiden in het KB dan ware erop te wijzen en dat moet dan weer expliciet vermeld worden - dat de 'oranjetak gestoken (is) door het uiteinde van de koppelband'.

Ten aanzien van de Koninklijke kroon vult de heer Sierksma aan:

'Het verhaal over de regalia heeft niets van doen met de kroon, in de blazoenering aangeduid voor het embleem. Deze kroon - zoals men die dus als dekking op het wapen van ons Koninkrijk aantreft - is een heraldische koninklijke kroon en geen echte regaliënkroon. Dat is ook heel eenvoudig te zien: de 'echte' kroon, zoals die op de Credenztafel bij de Eedsaflegging van het staatshoofd prijkt, heeft 5 beugels. Bij de 'heraldische' kroon, zoals die in het platte vlak getekend boven het embleem (en het wapen - overigens niet alleen van het Nederlandse staatshoofd! -) prijkt, telt 5 zichtbare en 3 onzichtbare beugels.
Ook onjuist is het verhaal over de vormgeving als zou deze heraldische kroon naar een echt model zoals dat van een 'reeds lang bestaande kroon zijn getekend. Indien dat 'reeds lang bestaande' zou slaan op heraldische kroon dan zou het juist zijn. Een echte kroon van deze vorm is nergens bekend (namelijk dan dus met 8 beugels).
Iets heel anders is het ook nog dat de kroon niets te maken heeft met de eerste kroon, in ons Koninkrijk op de Credenztafel gebruikt. Deze kroon is trouwens momenteel voor iedereen zichtbaar ten toon gesteld in vm. Paleis Het Loo. Het is een van (heel dun) verguld koper met glazen sierstenen vervaardigde kroon, vervaardigd in Brussel, en ook daar voor het eerst gebruikt (21.09.1815).'

Tot zover de aanvullende bemerkingen van ons lid Sierksma, welke bemerkingen dermate interessant zijn dat we ze onze lezers niet willen onthouden.

Ongetwijfeld zal dhr. A. de Vries, oud-korporaal-OVW der mariniers, die de schrijver is van de oorspronkelijke tekst betreffende de zeven elementen van het Korpsembleem, hier en daar commentaar hebben op hetgeen dhr. Sierksma stelt. Wij hopen in een volgend nummer van 'Mars et Historia' het commentaar van dhr. De Vries op te nemen.

Plattegrond Kamp van Zeist Soesterberg t.b.v. Filmdag, zie pag. 30.

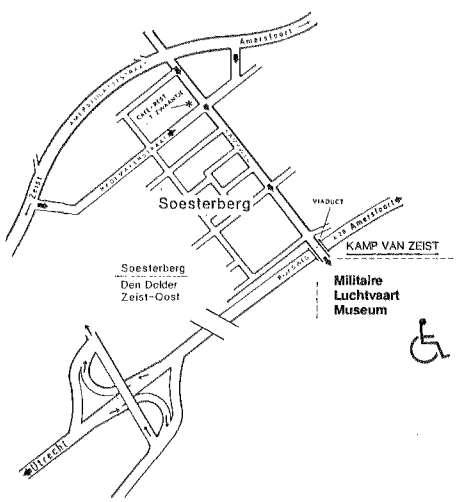

Openingstijden 1991:
29 maart-31 december
Dinsdag t/m vrijdag 10.00-16.30 uur.
Zondag 12.00-16.30 uur.
Rondleidingen op afspraak.

Het Militaire Luchtvaart Museum is bereikbaar per bus vanaf:

Station Amersfoort:
Lijn 52 (halte 't Zwaantje),
lijn 55 en 56 (halte Kampweg);

Station Utrecht:
Lijn 52 (halte 't Zwaantje) en
lijn 77 (halte Kampweg).

MILITAIRE LUCHTVAART MUSEUM
Kamp van Zeist,
Kampweg, Postbus 160
3769 ZK SOESTERBERG
Tel.: 03463-53815

L. SCHUITEMAKER

Een Engelse oorlogsspoorlijn in Noord-Limburg

Teneinde de overgang over de Rijn en de doorstoot naar de Noordduitse laagvlakte in de eerste maanden van 1945 goed te doen verlopen was het noodzakelijk grote voorraden op te bouwen aan de oostzijde van de Maas, tussen Mook en Gennep. De aanvoer vanuit de beschikbare zeehavens geschiedde voor een belangrijk deel per spoor, waartoe de Engelsen niet schroomden een meer dan 10 km lange railverbinding aan te leggen, de zgn. Hawkins-line.

Aangezien de spoorbruggen over de Maas bij Cuyk en Gennep waren vernield, kwam bij Nijmegen een verbindingsboog tussen de spoorlijn vanuit 's-Hertogenbosch en die in de richting Mook. Van laatstgenoemde plaats uit werd een nieuw traject aangelegd dat aan de oostzijde van de weg Nijmegen-Venlo liep en bij Hommersum weer aansloot op de - thans opgebroken - lijn (Boxtel)-Gennep-Goch.
Merkwaardig is dat deze tijdelijke ijzeren weg de ondergang was van een andere railverbinding, de Maasbuurtspoorweg, die sinds 1913 een grotendeels in de westberm van de rijksweg gesitueerde smalspoorlijn exploiteerde van Venlo naar Nijmegen. Hoewel ook een deel van het rollend materieel van de M.B.S. door oorlogshandelingen was vernield of beschadigd (1) had de trambaan zelf het meest geleden doordat de aangevoerde voorraden op en naast de rails waren gestapeld. Herstel van de baan leek op korte termijn uitgesloten, waardoor 'verbussing' van het streekvervoer onvermijdelijk was.

De reden voor deze 'langgerekte' voorraadopslag langs een verkeersweg vloeide voort uit de ervaring dat voorraadvorming in het open terrein of in bospercelen het terrein in de kortste keren veranderde in een modderpoel dan wel op andere wijze onberijdbaar werd. Hoewel het gebruik van rijplaten enig soelaas bood, waren deze stalen platen met hun scherpe randen en hoeken 'bandenmoordenaars'.

De Hawkins-line en de verbindingsboog bij Nijmegen werden begin 1946 weer opgebroken. Het enige dat nog aan dit stukje oorlogsspoorweg herinnert zijn enkele amateurkiekjes en wat luchtfoto's, die onder meer in het Bevrijdingsmuseum in Groesbeek zijn te zien.

1. Enkele motorwagens en rijtuigen van de M.B.S. hebben nog tot 1963 dienst gedaan op het eilandennet van de Rotterdamse Tramweg Mij.

Bestuursmededelingen

Notulen van de 24ste Algemene Ledenvergadering van de Nederlandse Vereniging ter beoefening van de militaire historie, gehouden te Soesterberg in het Militaire Luchtvaart Museum op zaterdag 10 november 1990

Aanwezig 42 leden.

1. **Opening.**
   De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom! Hij stelt de leden van het bestuur voor en spreekt vervolgens zijn jaarrede uit, die elders in dit blad is opgenomen.
   De secretaris meldt, dat aan de Beschermheer van onze vereniging, Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden, een telegram is verzonden met de volgende tekst: 'Bestuur en Leden van de Nederlandse Vereniging ter beoefening van de militaire historie in jaarvergadering bijeen, betuigen Uwe Koninklijke Hoogheid hun oprechte gevoelens van trouw en aanhankelijkheid.'
   De voorzitter zegt dat hij zojuist door Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard persoonlijk werd opgebeld. Zijne Koninklijke Hoogheid dankte voor ons telegram en Hij wenste onze vereniging alle goeds toe en tevens een vruchtbare vergadering.
   Een langdurig applaus van de leden volgt hierop.
   De voorzitter vraagt vervolgens de vergadering goedkeuring om de jaarvergadering in 1991 weer te houden in een andere plaats dan Den Haag en in het najaar. De vergadering gaat hiermee accoord.

2. **De notulen van de 23ste ledenvergadering** als opgenomen in 'Mars et Historia', nov/dec. 1989 worden zonder wijziging bij acclamatie goedgekeurd en vastgesteld.

3. **Mededelingen van de voorzitter:**
   geen.

4. **Ingekomen stukken:**
   De secretaris noemt op welke leden telefonisch of schriftelijk bericht van verhindering voor deze vergadering hebben gezonden.

5. **Jaarverslag van de secretaris:**
   Opgenomen in 'Mars et Historia' nr. 4, juli/aug. 1990. Het verslag wordt zonder wijzigingen goedgekeurd.

6. **Financieel verslag:**
   De penningmeester geeft een toelichting op het financieel verslag dat aan de leden is uitgereikt. Tevens meldt hij dat de heden gehouden veiling *f* 554,- en de loterij voor het lustrumfonds *f* 314,- hebben opgebracht.

7. **Verslag kascommissie 1989-1990:**
   De kascommissie, bestaande uit de heren W.F.K. Engelbrecht en P. van der Burg, verklaart de tegoeden van de rekeningen gecontroleerd en in orde bevonden te hebben. Zij complimenteert de penningmeester met zijn ordelijk en nauwkeurig beheer van de gelden van de vereniging en stelt voor de penningmeester, de heer Bom, decharge te verlenen. De vergadering dechargeert de penningmeester en de voorzitter dankt de heer Bom voor zijn inzet en de kascommissie voor haar werkzaamheden.

8. **Benoeming kascommissie 1990-1991:**
   Mevrouw W.Ph.M. Jansse-Van Gulik en de heren W.H.C. Boon en J. Bloemendaal (als reserve) stellen zich beschikbaar.

9. **Stichting Diekerhoff-fonds:**
   De voorzitter geeft, zoals gewoonlijk, speciaal voor de nieuwe leden een korte uiteenzetting van de oorsprong van de naam en de doelstellingen van de Stichting. Hij dankt vervolgens de heer Van Lier voor het enthousiast leiden van de veiling en allen, die weer voorwerpen ten verkoop hebben ingebracht. Het Diekerhoff-fonds is aangesproken voor het themanummer '1940-1945' ('Mars et Historia', 24e jrg. nr. 3). De heer Bom meldt, dat onze vereniging en het Diekerhoff-fonds zijn genoemd in het boek dat de heer Hegener schreef n.a.v. zijn onderzoek op Celebes naar de KNIL-guerrilla aldaar van maart tot augustus 1942, dat wij hebben gesponsored.

10. **'Mars et Historia':**
    De voorzitter dankt de redactiecommissie voor de inzet voor ons blad. Hij

is,verheugd, dat zo veel goede artikelen binnenkomen.

11. **Vijfde lustrum (in 1991):**
Helaas is de voorzitter van de lustrumcommissie, de heer Den Beer Poortugael, verhinderd hier aanwezig te zijn om een toelichting te geven. De voorzitter deelt mee, dat in september 1991 een tentoonstelling 'De Schutterij' in museum 'Flehite' te Amersfoort gehouden zal worden waarbij zoveel mogelijk voorwerpen op dit gebied van onze leden tentoongesteld zullen worden. Wij krijgen ook voorwerpen uit diverse streekmusea. De periode waaraan aandacht gegeven wordt is 1813-1907. Aangezien een lustrumviering veel geld kost, doet de voorzitter een beroep op de leden om een eenmalige gift te geven voor dit doel.

12. **Bestuursmutaties:**
Aan de beurt voor aftreden zijn de heren Van den Berg en Cats. Beiden stellen zich herkiesbaar. Aangezien geen nieuwe kandidaten zijn aangemeld worden beide heren bij acclamatie herkozen. Omdat door het aftreden van de heer Schaepman en volgend jaar van de voorzitter dan twee vacatures in het bestuur zijn, heeft het bestuur de heren J.A.H. Engelman en Mr. C.J.M. Kramers gevraagd zich beschikbaar te stellen. Er hebben zich geen tegenkandidaten gemeld, zodat beide heren gekozen worden. De voorzitter verzoekt hen plaats te nemen aan de bestuurstafel, waarna hij deze nieuwe bestuursleden aan de vergadering voorstelt.

13. **Rondvraag:**
De heer Snapper vraagt hoe groot het Diekerhoff-fonds momenteel is. De penningmeester heeft het jaarverslag van het Fonds nog niet gemaakt, maar bij benadering bedraagt het kapitaal ongeveer *f* 6.500,-.
De voorzitter herinnert de leden nog eens aan onze vijfde envelop in de serie *Nederlandse schilders van militaire tafereelen*, die ditmaal is gewijd aan Heinrich Martin Krabbé en als thema heeft '325 jaar Korps Mariniers'.

14. **Sluiting:**
Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering met dank aan de leden voor hun komst en inbreng en verder aan allen, die het mogelijk hebben gemaakt deze bijeenkomst weer een succes te doen zijn.

P.H.Th.Dumon, secretaris

JAARREDE
van de voorzitter gehouden op de Algemene Ledenvergadering van 10 november 1990 te Soesterberg

Gaarne heet ik U van harte welkom op de 24ste algemene ledenvergadering in het Militaire Luchtvaartmuseum.

Ons traditionele programma heeft weer bestaan uit een ruilbeurs, een verkoping voor het Diekerhoff-fonds en een lezing. Soms wordt dit programma uitgebreid met een tentoonstelling uit de verzameling van een onzer leden en altijd is er het vernieuwen van *goede contacten en het aanhalen van oude* vriendschapsbanden. Gezien de opkomst op deze dag geloof ik dat dit programma bij U in goede aarde valt. Wij zullen daarin voorlopig dan ook geen wijziging brengen.

Helaas is het ook een elk jaar weerkerende droeve plicht U mede te delen wie van onze leden wij door de dood zullen moeten missen:

De heren M.R.H. Calmeyer
A.A.C. Colenbrander
C.H. van Dam
E.J.A. Duffels
C. Frazer
A.F. van Goelst Meyer
C. Knulst
J.C.M. Linssen
F.J.A. Lutz
J.J. Rietmulder
J.A. Ruys
Mr. J.D. Spek
J.G.A. Valette
D. Gravestein
Chr.B.M. van Wijk

Ik verzoek U op te staan en hen enige ogenblikken in stilte te herdenken.
Mogen zij rusten in vrede.

1990 is een jaar geweest waarin vele belangrijke gebeurtenissen uit het verleden zijn herdacht. Aan de periode 1940-1945 hebben wij een themanummer gewijd dat er wezen mocht. Wij hebben op de filmdag een lezing gehad van onze oud-voorzitter, kolonel Heshusius, over het Korps Marechaussee in Atjeh en Onderhorigheden dat 100 jaar geleden

werd opgericht en over het KNIL dat in 1950 werd opgeheven. Zojuist hebt U door Drs. J.P.C.M. van Hoof de geschiedenis van de Slag aan de Boyne van 1690 kunnen beluisteren en tenslotte wacht U nog het themanummer van 'Mars et Historia' over 325 jaar Korps Mariniers.

De excursies in 1990 werden over het algemeen goed bezocht en naar ik meen door de deelnemers positief beoordeeld. Wij hopen dat de excursie naar Brussel op 24 november a.s. een topper zal worden. Aan de organisatoren zal het anders niet liggen. Mocht U zich nog niet hebben opgegeven doet U dat dan nu of zo spoedig mogelijk om niet de kans te lopen dat U te laat bent en de bus vol.

Met de activiteiten van de afdelingen blijft het hier en daar wat kwakkelen. Leden steunt toch Uw afdelingscorrespondent met enthousiasme voor Uw interessegebied. Zonder Uw steun staan zelfs de actiefste afdelingscorrespondenten met lege handen. Er is zoveel om over te schrijven en te organiseren.

Ons ledental blijft zich bewegen rond de 460. Wat een dubbel feest zou het in het jubileumjaar 1991 kunnen worden als we dat 5de lustrum met ons vijfhonderden zouden kunnen vieren. Doet mee en werft leden. Het is helemaal niet nodig dat zij volleerde geschiedkundigen zijn of een kostbare verzameling bezitten. Voldoende is belangstelling voor de historie en onze activiteiten.

De 5de serie van onze gelegenheidsenveloppen betreft een schilderij van H.M. Krabbé, de grootvader van de bekende acteur Jeroen Krabbé, voorstellende het nummeren van de uitrusting van mariniers. De uitvoering is weer een lust voor het oog en U kunt deze fraaie enveloppe en zijn voorgangers bestellen bij de heer J. van den Berg of bij mij. Deze enveloppen horen niet alleen thuis in een postzegelverzameling, maar misstaan ook beslist niet in een militaria collectie.

Ik dank de directeur van het Militaire Luchtvaartmuseum voor de gastvrijheid ons ook dit jaar weer geboden.

De organisatoren van deze goed verzorgde bijeenkomst, waarop wij weer veel hebben kunnen leren en genieten, dank ik voor alles wat zij hebben gedaan om dit mogelijk te maken. Tenslotte dank ik U voor Uw aandacht en wens U een prettige vergadering.

Verslag Najaarsexcursie op zaterdag, 24 november 1990 naar Brussel

Met 41 deelnemers/sters vertrokken we per touringcar vanaf station Breda naar Brussel. We gingen eerst naar het Jubelpark 'Cinquantenaire' in Brussel, waar we onder leiding van ons lid, de heer Dhaenen, konden rondkijken in het legermuseum.
We lunchten in het cafetaria van het museum Kunst en Geschiedenis. Door de zeer grote drukte i.v.m. een aldaar gehouden tentoonstelling over de Azteken, had men de voor ons bestemde tafel kleiner gemaakt dan gereserveerd was. Bovendien verliep de bediening enigszins chaotisch.
Na de lunch kregen we nog uitgebreid tijd om rond te kijken in het legermuseum. De museumwinkel had een goede klant aan ons.
Vervolgens reden we naar de Rijkswachtkazerne in Etterbeek, waar het Rijkswachtmuseum en het Stafkwartier zijn gevestigd. We werden daar gastvrij ontvangen door de luitenant-kolonel die een overzicht gaf van de geschiedenis van de Rijkswacht.
Daarna was er gelegenheid het museum te bekijken. Het geheel was zeer overzichtelijk opgesteld en zag er heel verzorgd uit. Eigenlijk een verademing na het toch wat stoffige, volle legermuseum.
We konden slechts met moeite afscheid nemen van het Rijkswachtmuseum!
Omdat we op het nippertje hoorden, dat we pas 's middags bij de Rijkswacht terecht konden in plaats van 's morgens, moest het programma omgezet worden. Daardoor bleek er tot onze spijt geen gelegenheid meer te zijn om een bezoek te brengen aan het stadscentrum, omdat onze bus absoluut om 6 uur weer in Breda moest wezen voor een avondtocht. Zonder bonbons, doch desondanks zeer voldaan vingen we de terugtocht aan.
Ondanks die kleine schoonheidsfoutjes, buiten de schuld van de organisatoren, was het toch een zeer geslaagde dag!
Ik wil dan ook, mede namens de deelnemers aan de excursie de heren Dhaenens en Van den Berg heel hartelijk dank zeggen voor het vele werk dat een dergelijke excursie altijd met zich mee brengt!
In 'Mars et Historia', 24e jrg. nr. 4, vindt U op bladzijde 183 meer gegevens over deze excursie.

P.H.Th. Dumon

Lijst 1-91: 1ste opgave aanvulling en wijziging op de ledenlijst van november 1990:

Nieuwe leden:
Baan, P.N.M.A. van der, Postbus 183, 3900 AD Veenendaal - 18, 19, mil.treinen en postduiven voor mil.berichtenverkeer
Belser G.F., Timiaanlaan 4, 7573 BZ Oldenzaal 3, 6, 12, 20, mil. gesch. v.d. Romeinen en 7jr. oorl. (1756-1763), Kol. mil. gesch. 19e en 20e eeuw (Ned. Belg. Dtsl. Eng. en Frankr.) X
Bernard drs. A.H., Postbus 78, 4840 AB Prinsenbeek 8, 11
Chr.Openbare Bibliotheek,(t.a.v. mevr. N. van Wijland), Postbus 193, 3850 AD Ermelo, algemeen
Gringhuis H., Peter van Anrooystraat 33, 9402 TR Assen 4, 5, 6, 11, marechaussee, gem. en rijkspolitie
Haan J.J.A. den, Populierenlaan 27, 2925 CP Krimpen aan den IJssel algemeen en 23
Ned. Ver. voor Zeegeschiedenis (p/a dr. S.J. de Groot), Brederoodseweg 49, 2082 BS Santpoort, op basis van uitw. publicaties.
Nijnanten-Leenards, mevr. A. van, Anna Paulownalaan 2, 4835 LA Breda algemeen
Polman mevr. E., Kersengaarde 287, 2272 NG Voorburg algemeen
Riemersma F., Binnenhaven 24, 1781 BK Den Helder 4
Verrycken, R.C.P., Heggerankweg 132 I, Amsterdam 3, Kon. Mar. ,14, Binnenl.en buitenl. pol. korpsen, helmen
Witlox Drs. A.P., Becanusatraat 41, 6216 BZ Maastricht 11, 20 en vesting Maastricht

Overleden:
Cornegoor C.H., Jacob van Lenneplaan 4, 2012 PL Haarlem
Genderen W. van, Kruiswerf 45, 4141 GG Leerdam
Gravestein D., Rode Kruisplein 37, 7006 PR Doetinchem
Tessers H.E., Poptahof-Zuid 511, 2624 SG Delft
Wijk Chr.B.M. van, De Brink 902, 2553 HV 's-Gravenhage

Opgezegd:
Bos P.J., Robijnhorst 1, 2592 TP 's-Gravenhage
Dijk dra. J.C. van, Toscastraat 1, 3816 TH Amersfoort
Meer J.M. van der, Spechtstraat 2, 3334 AJ Zwijndrecht
Sint F.A., Eendrachtskade Zuid a/b 'De Prauw', 9726 CX Groningen
Straat W.A., Heezerweg 398, 5643 KR Eindhoven
Veenstra A.J.C., Burg. Van Trichtlaan 54, 3648 VJ Wilnis
Vermeulen A.M., Doelenstraat 14, 2611 NT Delft
Wagenvoorde J., Effenseweg 26, 4838 BB Breda

Adreswijzigingen:
Groenendaal E., p/a Gerrit van der Lindestraat 2, 7204 DH Zutphen
Groot Mr. L.F. de, Gedempte Gracht 509, 2512 AM 's-Gravenhage
Hopperus Buma A.P.C.C., Smetanalaan 14, 3055 TM Rotterdam
Straten F.C. van, Shackletonstraat 5, 1056 RL Amsterdam

Correctie:
Romeyn E.A. moet zijn **Re**meyn E.A. en het adres is Rethelstrasse 3, 2000 Hamburg **52** Duitsland.

Aantal leden op 1 november 1990:		465
nieuwe leden		12
		477
opgezegd per 1 januari 1991:	8	
overleden	5	
	13	
aantal leden op 1 februari '91:		464

De 25ste mei van dit jaar hopen wij als Documentatiegroep '40-'45 weer een themadag te houden. De reis zal via het NS-Station Koog/Zaandijk, westzijde (V. CS Amsterdam te 9.41 uur, aankomst Koog/Zaandijk, 9.52 uur) vanwaar wij te 10.00 uur zullen vertrekken naar het oude fort Veldhuis bij Assendelft, waar momenteel een luchtvaartmuseum van de Stichting Air Recovery Group in gevestigd is. Het fort Veldhuis is een van de 40 forten van de Stelling Amsterdam.
We zullen daar door de voorzitter van de Stichting, de heer Graas, met koffie worden ontvangen, waarna een film over de berging van gedurende de tweede wereldoorlog in de regio, waarin het museum is gesitueerd, gecrashte geallieerde vliegtuigen zal worden vertoond, gevolgd door een rondleiding door het museum, beide met toelichtingen van de heer Graas.
In de middag, na beëindiging van het bezoek aan het Veldhuismuseum, vertrekken we met bestemming IJmuiden. Onderweg, vanaf As-

sendelft naar IJmuiden zal U een lunch worden aangeboden.
Na aankomst in IJmuiden zal een bezoek met rondleiding plaatsvinden op het Forteiland. Dit fort werd gedurende de Duitse bezetting ingericht als kernwerk binnen de Atlantikwall. Het is noodzakelijk, gezien de staat waarin het fort zich bevindt, een zaklantaarn mee te nemen.
De kosten van deze ongetwijfeld interessante themadag bedragen *f* 47,50 per persoon. Alles inbegrepen.
Deelname is verzekerd na overmaking van bovengenoemd bedrag op postbank/gironr. 617000 t.n.v. de Penningmeester Documentatiegroep '40-'45, Borculo. De overmaking van het genoemde bedrag geldt tevens als inschrijving voor deelname.
Wij verwachten Uw deelname en snelle overmaking van de deelnamesom.

Met vriendelijke groeten,

De organisatiecommissie:
A. Turkenburg
J. Zwaan

HEDEN GEEN COLLEGE,
Studentenverzet 1940-1945

Tentoonstelling in het Verzetsmuseum, Lekstraat 63, Amsterdam, 020-449797, tot en met 24 maart 1991

Studenten protesteerden massaal en openlijk tegen de Duitse inmenging in het hoger onderwijs. In alle facetten van het verzet zoals illegale pers, spionage en het onderbrengen van joodse kinderen, leverden studenten een groot aandeel. Ook in het gewapende verzet waren zij actief. Eén van hen was Hannie Schaft, een studente in de rechten. Haar pistool is op de tentoonstelling te zien, naast vele andere voorwerpen, die ertoe bijdragen dat het geheel een voortreffelijk overzicht geeft van alle vormen van verzet, waaraan studenten hebben bijgedragen. Uiteindelijk zijn er ca 400 studenten in het verzet gevallen, 3% van het totaal aan studenten in die periode, tegenover 0,1% van de Nederlandse bevolking in zijn geheel.
De tentoonsteling is, op initiatief van J. Nuis, lid van onze vereniging en afdelingscorrespondent Mariniers, georganiseerd in het kader van het 45-jarig bestaan van de Stichting Onderlinge StudentenSteun/Kriterion te Amsterdam, die voortgekomen uit het verzet studenten in de gelegenheid stelde om hun onderbroken studie onafhankelijk van hun ouders te voltooien.

J. van den Berg

FILMDAG 'MARS ET HISTORIA'

De Filmdag 1991 vindt plaats op **zaterdag 13 april a.s.** in het Militaire Luchtvaart Museum te Soesterberg. Het tijdstip van aanvang is 10.00 uur.
Het programma luidt als volgt:

10.30-12.30 uur:	Lezing door C.N. Nicolas, Luitenant-kolonel der Mariniers, over verschillende aspecten t.a.v. 325 jaar Korps Mariniers alsmede vertoning van enkele videofilms.
13.00-14.00 uur:	Pauze met verloting t.b.v. het lustrumfonds. Voor diegenen die daar prijs op stellen is er gelegenheid om, tegen betaling, een aperitief te gebruiken en enkele broodjes te verorberen.
14.00-16.00 uur:	Filmvertoning ingeleid door drs J.P.C.M. van Hoof. De volgende films worden vertoond: Milva (Militaire Vrouwen Afdeling), De Battle of Britain en Korps Mariniers.
16.30 uur	: Einde filmdag.

In verband met het niet open zijn van het Militaire Luchtvaart Museum op zaterdag alsmede de uitgebreide bewaking i.v.m. de Golfoorlog, is het noodzakelijk dat op 13 april a.s. bij de wachtcommandant op het Kamp van Zeist een lijst aanwezig is met de namen van de filmdagbezoekers. Komt U? Dan opgeven PER BRIEFKAART aan

J. van den Berg,
Cronestein 85,
2804 EL GOUDA.

Brengt U één of meerdere introducé(e)s mee, dan namen duidelijk vermelden op de briefkaart.

VERGEET UW LEGITIMATIE NIET.

Jaarprogramma/Beurzen/Evenementen 1991

JAARPROGRAMMA MARS ET HISTORIA

13 april	: Filmdag Militaire Luchtvaart Museum Soesterberg.
25 mei	: Voorjaarsexcursie Hoek van Holland.
29 juni	: Afdelingscorrespondentendag.
10 september	: Opening Lustrumtentoonstelling Flehite Amersfoort (alleen voor genodigden).
9 november	: Jaarvergadering in het Militaire Luchtvaart Museum Soesterberg.
november	: Najaarsexcursie Bourtange (juiste datum nog niet bekend).

EVENEMENTEN

1 juni	: Airshow Scheveningen.
8 juni	: Open dag Koninklijke Luchtmacht - Twenthe. Open dag Koninklijke Landmacht.
21-23 juni	: Vlootdagen Den Helder.
29 juni	: Open dag Korps Mariniers - Doorn.

BEURZEN

Zondag 17 maart	: Militariabeurzen SMV.
19 mei	: De vaste locatie voor de beurzen van de
14 juli	: Stichting SMV is: Sport en Recreatiecentrum 'De Bun',
8 september	Graaf Florisweg 2, Huizen.
10 november	: Inlichtingen: Jacq. Retèl, Piet Heinstraat 125, 2518 CG 's-Gravenhage, tel. 070-3648276, na 18.00 uur 070-3459240.
20/21 april	: Grote militariaveiling in het Parkhotel, Molenstraat 53, Den Haag. Inlichtingen bij J. Retèl, 't Prinsen Antiekhof, Piet Heinstraat 125, Den Haag, tel. 070-3648276, na 18.00 uur 070-3459240.

Excursie naar Hoek van Holland

Op **zaterdag 25 mei a.s.** zal een bezoek worden gebracht aan het op 1 september 1889 in gebruik genomen 'Fort aan den Hoek van Holland'. Dit fort is op 1 september 1989 als Kustverdedigingsmuseum officieel door de Minister van Defensie geopend.

Na de lunch staat een bezoek aan het Reddingsmuseum te Hoek van Holland op het programma, waarin een interessante collectie over het reddingwezen op de Noordzee bijeen is gebracht.

Dagindeling:

10.00-10.30 uur	: Ontvangst in het Kustverdedigingsmuseum 'Fort aan den Hoek van Holland' met koffie.
10.30-12.00 uur	: Rondleiding door het museum.
12.00 uur	: Vertrek naar het restaurant 'Het Jagershuis', Badweg 1 voor de lunch. Eventuele aperitief zelf ter plaatse afrekenen.
14.00 uur	: Bezoek aan het naast het restaurant gelegen Reddingsmuseum.
15.00 uur	: Einde excursie.

Bereikbaarheid:

Per auto: In Hoek van Holland de borden voor de veerdienst naar Harwich volgen tot vlak over de spoorwegovergang, daar direct rechtsaf. Bij einde weg rechts (standbeeld van een zeeman) en direct weer links doorrijden tot U aan Uw linkerhand het museum ziet. Tegenover het museum is voldoende parkeerruimte.

Per openbaar vervoer:
De trein van Rotterdam CS (vertrek 09.10 en 09.40) naar Hoek van Holland Haven (aankomst 09.39 en 10.09). Van het station is het 5 minuten lopen naar het museum. Vervoer van het Kustverdedigingsmuseum naar het restaurant en van het Reddingsmuseum naar het station per auto. *Treinreizigers moeten een plaatsje zoeken in de auto van de andere deelnemers*

Voor hen die slecht ter been zijn: het Kustverdedigingsmuseum is voor hen geschikt. Dit wel tijdig opgeven omdat zij een aparte rondleiding krijgen. Het Reddingsmuseum is minder geschikt omdat dit slechts bereikbaar is via een stenen trap van acht vrij hoge treden.

De kosten voor deelname bedragen *f* 25,- per persoon, **vóór 13 mei a.s.** te voldoen aan onze penningmeester te Wassenaar postgironummer 29 40 790.
Bezit van een museumjaarkaart en/of seniorenpas brengt geen verandering in de kosten voor deelname.

Tot ziens in Hoek van Holland!

H. Muller

AANMELDINGSFOMULIER

voor deelname aan de Voorjaarsexcursie naar Hoek van Holland op zaterdag 25 mei a.s.

Ondergetekende:

.....

Adres: .....

Postcode/Woonplaats: .....

Telefoon: .....
zal deelnemen aan de excursie naar Hoek van Holland op zaterdag 25 mei.

Hij/zij brengt .... introducé(e)s mee.

Het voor deelname aan de excursie (inclusief de lunch) verschuldigde bedrag ad *f* 25,- per deelnemer is inmiddels overgemaakt naar postgiro: 29.40.790 van de N.V.M.H. te Wassenaar, onder vermelding van 'Excursie Hoek van Holland',

Te ..... , dd. ..... 1991.

Ondertekening:

.....

Opsturen **vóór 10 mei a.s.** aan J. van den Berg, Cronestein 85, 2804 EL GOUDA.

Nieuwe boeken

'Zeppelins en de luchtscheepvaart'

Bij uitgeverij De Bataafsche Leeuw verscheen een boek over Zeppelins geschreven door J.L. Arense, van wie eerder, ook bij de Bataafsche Leeuw, een boek uitkwam over het vliegveld Waalhaven, zie Mars et Historia 1990.

Zeppelins en de luchtscheepvaart vult een grote leemte op in de Nederlandse luchtvaart literatuur. Er is vroeger wel eens gepubliceerd in kranten, tijdschriften en algemene boeken over luchtvaart, maar in het Nederlandse taalgebied was nog nimmer een studie over Zeppelins tot stand gekomen, zoals nu voor ons ligt. Het is een gedegen werkstuk, waaraan jarenlang zoekwerk is voorafgegaan .
Alvorens de eerste luchtschepen te behandelen geeft de auteur, in hoofdstuk één, inzicht in de ontwikkeling van de ballonvaart. In hoofdstuk drie staat hij, terecht, langdurig stil bij de naamgever van het luchtschip 'Ferdinand, graaf Von Zeppelin'.
De inzet van Zeppelins gedurende de eerste wereldoorlog is een zeer boeiend hoofdstuk. Engeland werd enige malen door Zeppelins gebombardeerd, maar een echte bedreiging vormden de grote logge luchtschepen niet. Ze waren een te gemakkelijke prooi voor luchtdoelgeschut en jachtvliegtuigen. De ontwikkeling en bouw van luchtschepen heeft zich in Europa voornamelijk afgespeeld in Duitsland, Engeland en Frankrijk.
Het zal bij weinigen bekend zijn, dat de Amerikaanse Marine (U.S. Navy), tijdens de tweede wereldoorlog, meer dan honderd luchtschepen liet bouwen om de Duitse duikboten te bestrijden. Zelfs tot 1960 werden, door de U.S. Navy, een aantal luchtschepen gebruikt als vliegende waarnemingsstations.
'Zeppelins en de luchtscheepvaart' is een boek dat je steeds weer ter hand neemt, een brok luchtvaarthistorie voor iedereen.
'Zeppelins en de luchtscheepvaart' door J.L. Arense, De Bataafsche Leeuw 1990,
ISBN 90-6707-250-8, prijs *f* 45,-.

J. van den Berg

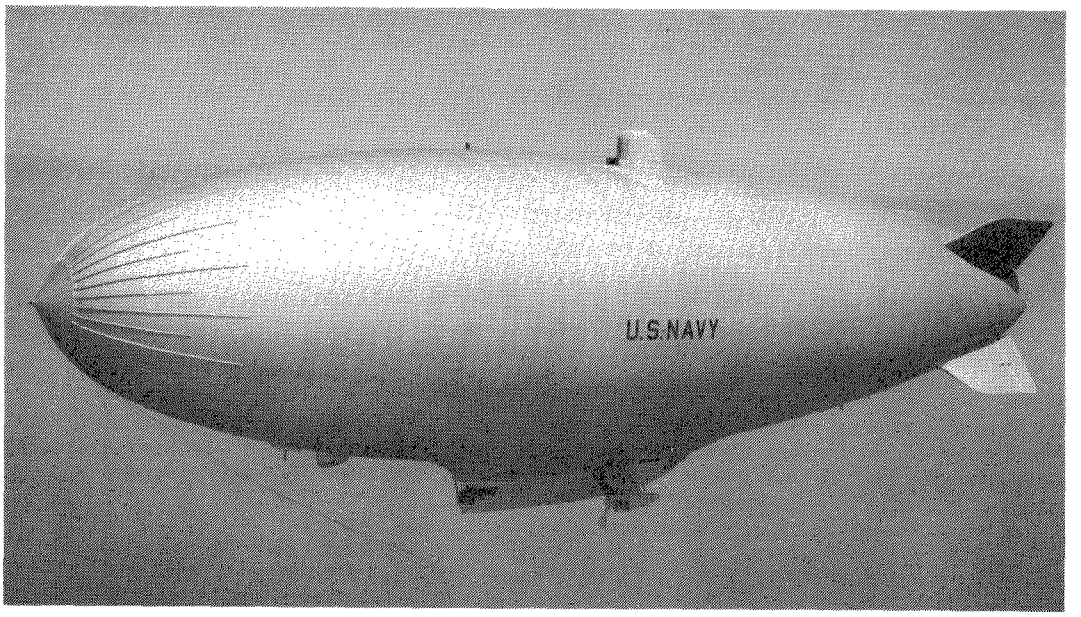

'Goodyear ZPG-2W', Airship of the United States Navy.

Uitgeverij Stubeg in Hoogezand heeft het aangedurfd twee bijzondere, door Wim Dussel geschreven, boeken opnieuw uit te geven, te weten **'Dat was jij marinier'** en **'Tjot'**. Beide boeken werden in respectievelijk 1950 en 1952 uitgegeven door C. de Boer jr. te Amsterdam. *'Dat was jij marinier'* behandelt de geschiedenis van de Mariniersbrigade 1945-1949. Het is geen epos van heldendaden, maar een nuchtere en zakelijke, zo nu en dan emotionele, verslaggeving over de Mariniers, die in het verre Nederlands-Indië hun plicht deden. Gelokt door affiches 'Wordt marinier, bevrijdt Indië', gaven vele jonge mannen zich op. De oorlog in Europa zat er op, zij gingen orde en vrede herstellen in Indië. Ze waren onwetend wat hun te wachten stond.
De Mariniersbrigade was eigenlijk een compleet minileger, men beschikte over infanterie, artillerie en cavalerie, maar ook in de medische dienst, intendance en geestelijke verzorging was voorzien. Het was de kracht van de Mariniersbrigade, niet afhankelijk zijn van anderen. Wim Dussel beschrijft het wel en wee, verdriet en vreugde van de mariniers, bijzonder boeiend. Een brok historie, geschiedenis, verslag of hoe U het ook moge noemen. 'Dat was jij marinier' is het verhaal van onze mariniers in Indië. Warm aanbevolen.

'Dat was jij marinier', door Wim Dussel, met 75 foto's van de auteur, Stubeg/Hoogezand 1990, ISBN 90-6523-052-1, 336 pagina's, prijs *f* 29,50.

'Tjot' behandelt de oorlog in Korea. De oorlog, waaraan voor het eerst een groot aantal landen opereerden onder de vlag van de Verenigde Naties. Ook Nederland stuurde een uit vrijwilligers bestaand detachement, het Nederlands Detachement Verenigde Naties. Vooral nu, vanwege de Golfoorlog komen de herinneringen aan de Koreaanse oorlog weer boven. Er worden zelfs, naar mijn mening onterecht, vergelijkingen gemaakt. Toen was het een oorlog van het vrije westen tegen het oprukkende communisme. In de Golf, is het de strijd tegen een dictator, die een hele regio aan zich tracht te onderwerpen en met zijn wapenarsenaal een gevaar vormt voor de wereldvrede.

Op 26 oktober 1950 scheepte het Nederlands Detachement Verenigde Naties (NDVN) zich in op de Zuiderkruis. Eind 1954 keerde het weer in Nederland terug.
Na een korte gewenningsperiode en oefeningen werden de Nederlanders ingezet. Ze hadden het niet gemakkelijk, soms vreselijk koud en moesten vaak improviseren door een niet altijd vlekkeloze aanvoer. Maar Nederlandse militairen zijn wel wat gewend, velen hadden gediend in Nederlands-Indië en daar was het ook niet altijd rozegeur en maneschijn.
Wim Dussel heeft 'Tjot' niet onderverdeeld in hoofdstukken maar er een lang verhaal van gemaakt van Nederlandse soldaten, die veel en heel vaak alles gaven, opdat wij in vrede kunnen leven.
'Tjot' door Wim Dussel, met 50 foto's van de auteur, Stubeg/Hoogezand 1990, ISBN 90-6523-053X, 272 pagina's, prijs *f* 27,50.

J. van den Berg

'Luchtvaartgeschiedenis woord en beeld'.

Boeken over de geschiedenis van de luchtvaart zijn er te kust en te keur. Je vraagt je wel eens af, is het nog wel zinvol daar weer een boek aan toe te voegen.
Feiten en gebeurtenissen wijzigen niet en het doorgaans gebruikte fotomateriaal heeft al in '... tig' boeken gestaan. Edoch Wim Schoenmaker, oud-instructeur vliegtuigherkenningen en lid van onze vereniging en Peter van de Noort, historisch medewerker van het Aviodome zijn er toch weer in geslaagd een bijzonder aantrekkelijk boek te maken. Jawel, 1903, de gebroeders Wright, die datum veranderde niet, en de Van Baumhauer helikopter uit 1925, is nog steeds dezelfde. Jammer is bijvoorbeeld dat de ontdekking, met een Sikorsky vliegboot van de wisselmeren in Nieuw Guinea niet wordt genoemd.
De nieuwste ontwikkelingen komen wellicht in een volgend boek.
Luchtvaartgeschiedenis in woord en beeld door Wim Schoenmaker en Peter van de Noort, Elmar/Ryswijk 1990, ISBN 906120-8017, 143 pagina's, prijs *f* 24,50.

J. van den Berg

The Art of War in the Western World, A. Jones, New York Oxford, Oxford University Press. 1989. Prijs £ 9,95 (ca. *f* 40,-), 740 blz.

The Face of Battle, a Study of Agincourt, Waterloo and the Somme, J. Keegan, Harmondsworth 1976. Prijs £ 5,99 (ca. *f* 27,-), 365 blz. en **The Mask of Command, J. Keegan,** Harmondsworth 1987. Prijs £ 5,99 (ca. *f* 27,-), 368 blz.

Archer Jones, emeritus hoogleraar en onder andere voormalig lid van het Army Historical Advisory Committee, heeft een groots overzichtswerk geschreven over hoofdzakelijk de West-Europese krijgsgeschiedenis vanaf de oudheid. In zijn analyse van de oorlogsvoering komen de tactiek, de logistiek en de strategie steeds voor het voetlicht. Voor de oorlog ter zee, de politieke geschiedenis en -strategie, of de psychologie van het leiderschap verwijst de auteur naar andere werken, met name naar die van J. Keegan (reden waarom ik deze werken hier combineerde). De sterke kanten van Jones' werk zijn: de slimme betoogtrant, de veelzijdigheid - ook de guerrilla komt ter sprake wat vrij uitzonderlijk is - en het volgen van ontwikkelingen tot in onze tijd. Het vele (soms te) sobere kaartmateriaal en natuurlijk de lage aanschafprijs.
De zwakkere kanten zijn de gebrekkige leesbaarheid, de sterk beschrijvende stijl (weinig verhaal, geen anecdotes, zelfs geen eigen bronnenstudie!) en de soms erg ver doorgetrokken vergelijkingen. Zo doet een 'helicopter army' denken aan de lichte cavalerie, de kruisbogen der kruisvaarders aan 'antiaircraft missies', Engels voetvolk uit 1415 aan ingegraven tanks en rijdende tanks aan de 'Byzantine heavy cavalry'. En waarom ook niet... Ik miste uit de recente geschiedenis Korea en Vietnam. Jammer, dat iemand met een loopbaan als die van Jones hierover heeft willen zwijgen.
Over naar John Keegan. De meesten van ons zullen zijn naam wel eens gehoord hebben, want hij is een van de populairste krijgshistorici. En terecht. Zelfs in zijn 'Dankbetuigingen' voorin, wordt de eerste droge grap al gelanceerd (hij wilde, om misverstanden te voorkomen, The Face of Battle, toch maar liever niet aan zijn echtgenote opdragen...). Zijn stijl is omgekeerd aan die van Jones. Hij citeert dagboeken van soldaten, rapporten van commandanten en waar niets te citeren valt (uit de oudheid of middeleeuwen) reconstrueert hij zelf allerlei sappige details. Kortom, zijn manier van presenteren doet sterk denken aan, laten we zeggen, 'onze oude bovenmeester, die altijd zo prachtig kon vertellen'.
Zowel The face of Battle als The Mask of Command gaan over mensen. Het eerste, waarin centraal staan drie markante veldslagen, gaat meer over kleine mensen - boogschutters te Agincourt, infanteristen te Waterloo of 'kanonnenvlees' in het niemandsland aan de Somme - en het tweede over grote mensen - Alexander de Grote, Wellington, Ulysses Grant en Hitler. Steeds weer stelt Keegan de vraag naar wat ze bewogen heeft, hoe ze zich op het slagveld gedroegen (en waarom) en op welke wijze ze legers aanvoerden. Zonder daarbij in herhaling te vallen of het grotere tactische geheel uit het oog te verliezen. Keegan belicht de gebeurtenissen zoveel mogelijk van beide zijden.
Overigens hebben beide werken een eind-evaluatie, waarin Keegan niet alleen de zaken nog eens op een rijtje zet, maar ook probeert te vertalen naar het heden en de toekomst. In beide boeken zijn een handvol foto's afgebeeld en enkele kaartjes.

Drs. R.P. de Graaf

Stichting 'Neptune Association'

Tijdens het 50-jarig bestaan van de beide vliegtuigsquadrons 320 en 321, gehouden op 1 juni 1990 hebben wij versteld gestaan van het enthousiasme wat er bij het Nederlandse publiek heerst ten aanzien van de Marine Luchtvaartdienst.
Zowel de huidige MLD toestellen, als ook de nostalgische 'oude' kisten zijn zeer in trek bij het publiek.
Wij denken hierbij aan het weerzien van de B-25 Mitchell van de Duke of Brabant Air Force en de Seahawk.
Voor al deze enthousiastelingen is er een stichting opgericht. De Stichting 'Neptune Association'.
De doelstelling van de stichting is niet de makkelijkste, maar voor ons MLD fanaten een must!
Het weer airborne gaan van historische MLD toestellen!
U begrijpt wel dat hiervoor veel hulp nodig is, van huidig personeel en zeer zeker van oud gedienden ten aanzien van technische kennis van de diverse types die er gevlogen hebben bij de MLD.
De 'Neptune Association' wil ook een nieuwsbrief gaan uitbrengen waarin wetenswaardigheden, voortgangen van de stichting en historie zal worden behandeld.
Tevens zal de 'Neptune Association' bijeenkomsten organiseren op het Marine vliegkamp Valkenburg. Wilt u meer weten over de 'Neptune Association' of donateur worden dan kunt u schriftelijk of telefonisch contact opnemen met ons secretariaat:

Stichting 'Neptune Association', T.R. Smuldersstraat 16, 2331 GJ Leiden, tel.: 071-313678 of 070-3913605.
Voor een omvangrijk project als wat de stichting 'Neptune Association' voor ogen heeft hebben wij uw kennis nodig!!!

Marsroutes en Dwaalsporen.
Het Nederlands militair-strategische beleid in Indonesië 1945-1950.

Nederlands-Indië: de politionele acties. Achter deze term gaat een van de grootste oorlogen schuil die Nederland in zijn geschiedenis heeft uitgevochten. Toch is er naar die dekolonisatiestrijd nog weinig diepgaand onderzoek verricht. De studie 'Marsroutes en Dwaalsporen', geschreven door mevrouw dr. P.M.H. Groen, brengt hier verandering in.
Het centrale thema in dit boek vormt het Nederlands militair- strategisch beleid in Indonesië in de jaren 1945-1950. De auteur beschrijft allereerst in welk moeilijk militair-strategisch pakket Nederland terecht kwam in de eerste maanden na de Japanse capitulatie. Nederland werd geconfronteerd met een gewelddadige Indonesische revolutie waar het militair nog weinig tegenover kon stellen. Bovendien weigerden de Britse bondgenoten de revolutie neer te slaan. In het boek wordt beschreven hoe er in die chaotische maanden in allerijl plannen werden opgesteld voor de wederopbouw van het KNIL, de uitzending van KL-eenheden en de inzet van die troepenmacht.
Vervolgens gaat de auteur in op de voorbereidingen voor de eerste politionele actie. Wat hoopten de Nederlandse en Nederlands-Indische gezagsdragers met de eerste actie te bereiken? Diende 'operatie Product' louter een economisch doel? Uitvoerig wordt ook stilgestaan bij de 'speerpuntenstrategie' die de Nederlands-Indische legerleiding in dit kader wilde toepassen. Daarna analyseert de auteur de militaire consequenties van de eerste actie. Grote delen van Java en Sumatra waren heroverd, maar in die gebieden ontbrandde een guerrilla. Om daaraan een eind te maken was volgens de legercommandant, generaal S.H. Spoor, een tweede politionele actie noodzakelijk. Welke strategie wilde de legerleiding toepassen? In samenhang daarmee bespreekt mevrouw Groen ook de heftige debatten tussen de legercommandant en de politieke leiding over de noodzaak en doelen van een tweede offensief.

Diepgaand worden vervolgens de militaire resultaten van de tweede politionele actie ontleed. Was er voor Nederland nu sprake van winst, verlies of een militaire patstelling? Aan de hand van een gedegen analyse beoordeelt de auteur de doelmatigheid van de gevolgde strategie. In de slotbeschouwing wordt nader ingegaan op het doel en het karakter van deze oorlog en de factoren die het Nederlands militair-strategisch beleid bepaalden. Om de Nederlandse strategie op waarde te kunnen schatten wordt tot besluit de effectiviteit van de Nederlandse militaire strategie vergeleken met die van andere, in dekolonisatieoorlogen verwikkelde Europese mogendheden.

Mevrouw dr. P.M.H. Groen is sinds 1982 werkzaam aan de Sectie Militaire Geschiedenis van de Landmachtstaf te 's-Gravenhage. Zij verricht daar in hoofdzaak onderzoek naar het Nederlandse koloniale militaire verleden.

'Marsroutes en Dwaalsporen' is verschenen bij Sdu Uitgeverij Koninginnegracht. Gebonden, 362 pagina's, met losse kaarten achter in het boek. ISBN 90 12 06874 6 *f* 49,50.

Voor de lezers van dit blad heeft Sdu een speciale aanbieding. Wanneer u onderstaande bon ingevuld en retourneert aan Sdu, ontvangt u het prachtige, gebonden boek *'Marsroutes en Dwaalsporen'* voor *f* 39,95 in plaats van *f* 49,90!
Dit aanbod geldt alleen in de maanden maart en april.

BESTELCOUPON

Stuur de ingevulde bestelcoupon in een open, ongefrankeerde envelop naar: Sdu Uitgeverij Koninginnegracht, antwoordnummer 10734, 2501 WB Den Haag.

Graag ontvang ik zo spoedig mogelijk:

.... exemplaren *'Marsroutes en Dwaalsporen'*, ISBN 90 12 06874 6 à *f* 39,95 (speciale aktieprijs).

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

Prijzen zijn inclusief BTW, exclusief verzendkosten. Prijswijzigingen voorbehouden. Sdu-uitgaven zijn verkrijgbaar via de boekhandel.

Het Nationaal Tinnen Figuren Museum te Ommen

Het is met enige schroom, dat ik als conservator van het tinnen figuren museum een artikel schrijf in een vakblad voor militaire historie. Mijn bijdrage gaat dan ook niet over het onderwerp militaire historie, maar over wijlen de heer Cornelus Frazer, één van Uw oudleden en afdelingscorrespondent voor militaire en civiele miniatuur figuren.
De heer Frazer was een internationaal erkend expert voor de uitbeelding van militaire geschiedenis, door middel van miniatuur figuren.
Ruim zeventig jaar lang verzamelde hij alles wat op dit gebied te verkrijgen was, miniatuurfiguren van alle soorten en materialen, plat en rond, van papier, blik, tin en kunststof. Teneinde al deze figuren in de juiste kleuren te kunnen beschilderen en op passende wijze te kunnen opstellen, verwierf hij naast figuren ook een enorme bilbliotheek over militairhistorische onderwerpen, die hem in staat stelden de geschiedenis aanschouwelijk voor te stellen.
Op 8 december 1990, de dag dat Cornelus Frazer 79 jaar oud zou zijn geworden, opende het Nationaal Tinnen Figuren Museum de permanente Frazer-expositie, in een speciaal daartoe ingerichte ruimte op de tweede verdieping.
Onze Stichting was verheugd de voorzitter en de secretaris van Uw bestuur bij deze opening te kunnen verwelkomen. Wij hopen dat het niet alleen bij deze afvaardiging blijft, maar dat ook de leden van Mars et Historia een keer de reis naar Ommen willen ondernemen, niet



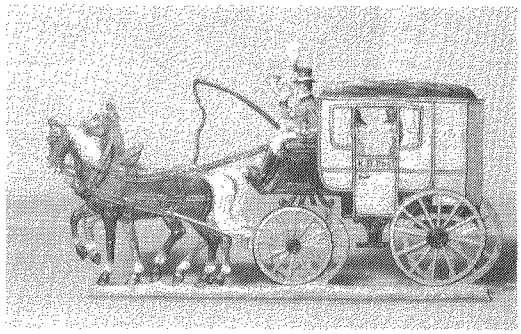

alleen om de collectie Frazer, maar ook om de andere fraaie verzamelingen te bekijken. Om met Frazer te spreken: 'Geschiedenis is bij ons een feest', zowel voor burgers als militairen, voor jong en oud, voor de vakman en de leek.
Behalve een vijftigtal diorama's over de vaderlandse en wereldgeschiedenis van dr. Wieringa, vindt U er een groot diorama van de slag bij Waterloo, bijna dertig vierkante meter, verzameld en opgesteld, door prof.dr. Diederich, niet te vergeten de Frazer-collectie en de steeds afwisselende thema-tentoonstellingen.
Daar ik er zeker van ben, dat alle leden van Mars et Historia in geschiedenis zijn geïnteresseerd, kan ik U verzekeren, dat U een bezoek aan het Nationaal Tinnen Figuren Museum niet zult berouwen.

Welkom in Ommen!!!
Markt 1, 7731 DB Ommen,
tel.: 5291-54500.

DE DONDERBUS

Inkoop Verkoop Ruil

Antieke wapens, Orden, Militaria, Uniformen, Uitrustingsstukken, Documentatie Eerste en Tweede Wereldoorlog. Aankopen van gehele verzamelingen.

Adres:
Oostzeedijk beneden 231 A
3061 VW Rotterdam.
Geopend: vrijdag 19-21 uur,
zaterdag 10-18 uur.
Telefoon: 010-4140267
01862-2338
3274 ZJ Blaaksedijk - NL